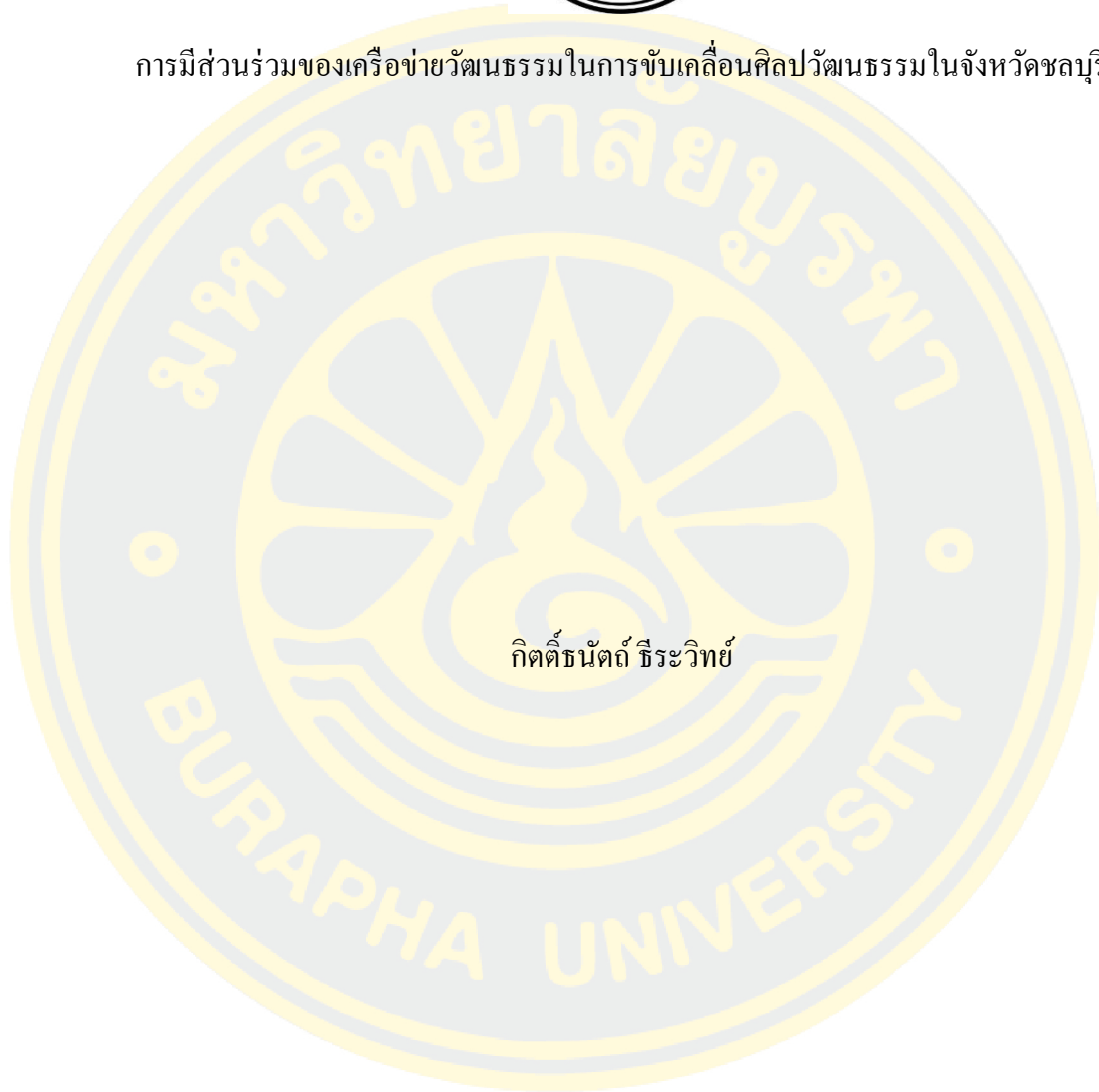

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี

กิตติชนันต์ ชีระวิทย์

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี

กิตติชนันต์ ชีระวิทย์

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

A COOPERATION OF CULTURAL NETWORK TO PROMOTE ART AND CULTURE IN
CHONBURI PROVINCE

KITTHANAT THEERAWIT

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR MASTER DEGREE OF PUBLIC ADMINISTRATION
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE AND LAWS

BURAPHA UNIVERSITY

2025

COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณางาน
นิพนธ์ของ กิตติ์ชนันต์ ชีระวิทย์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

.....

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระยุทธ พรพจน์ชน
มาศ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณี
ธร)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุปราณี ธรรมพิทักษ์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณากร ทาวะรัมย์)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิเชียร ต้นศิริกมล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทวัส แจ่มเยี่ยม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

65920363: สาขาวิชา: -; รป.ม. (-)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม/ เครือข่ายวัฒนธรรม/ ศิลปวัฒนธรรม

กิตติชนันต์ ธีระวิทย์ : การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี. (A COOPERATION OF CULTURAL NETWORK TO PROMOTE ART AND CULTURE IN CHONBURI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: เอกวิทย์ มณีธร, ร.ค. ปี พ.ศ. 2568.

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม เป็นการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการการบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างเสริมศิลปวัฒนธรรมอย่างมีคุณค่า และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี ให้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายภาครัฐ กลุ่มเครือข่ายภาคเอกชน กลุ่มเครือข่ายภาคชุมชน กลุ่มเครือข่ายองค์กรสาธารณประโยชน์ กลุ่มเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ที่จดทะเบียนเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 กลุ่มเครือข่าย เก็บข้อมูลเครือข่ายละ 5 คน รวมเป็น ประชากร 150 คน โดยกำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert scales ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อให้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

65920363: MAJOR: -; M.P.A. (-)

KEYWORDS: PARTICIPATION/ CULTURE NETWORKS/ ARTS/ CULTURE

KITTHANAT THEERAWIT : A COOPERATION OF CULTURAL NETWORK TO PROMOTE ART AND CULTURE IN CHONBURI PROVINCE. ADVISORY COMMITTEE: EKKAWIT MANEETHORN, Ph.D. 2025.

The involvement of cultural networks in driving arts and culture is a collaborative effort aimed at managing local culture, enhancing the value of arts and culture, and contributing to the economic worth of the community. This involvement also aids in planning sustainable cultural tourism development in Chonburi Province to attract long-term interest from tourists. The objective of this research is to study and compare the participation of cultural networks in promoting arts and culture in Chonburi Province, categorized by demographic characteristics. The research sample includes government network groups, private sector networks, community networks, public benefit organizations, and local wisdom networks officially registered as cultural networks in Chonburi, totaling 30 groups. Data were collected from five representatives per network, amounting to a population of 150 individuals. The sampling method used was purposive sampling. Data collection was conducted using a questionnaire based on a 5-level Likert Scale with a reliability coefficient of 0.94. Statistical analyses included percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance.

The research findings revealed that: 1) The overall and individual participation levels of cultural networks in driving arts and culture in Chonburi Province were high. 2) A comparison of the cultural networks' participation in promoting arts and culture in Chonburi, categorized by demographic characteristics, showed no significant difference in overall engagement. These findings can be utilized by cultural networks to further drive arts and culture and enhance their economic value, thereby fostering sustainable tourist interest in the community.

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างดี
ยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา
และแนะนำแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ติดตามตรวจแก้ไขงานนิพนธ์ตลอดเวลา รวมถึงผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ กุลสวัสดิ์ ประธานสอบงานนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุปราณี ธรรมพิทักษ์
และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณากร ทาวะรัมย์ กรรมการสอบงานนิพนธ์ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งใจเป็น
อย่างยิ่งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบแนะนำแก้ไข
แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลือง
อลงกต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรชัย สือประเสริฐสิทธิ์
อาจารย์ประจำ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ นายสิริพงศ์ สมมัน นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการ
พิเศษ (ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ประจำสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด
ชลบุรี) ตลอดจนขอขอบพระคุณสมาชิกกลุ่มเครือข่ายภาครัฐ กลุ่มเครือข่ายภาคเอกชน กลุ่มเครือข่าย
ภาคชุมชน กลุ่มเครือข่ายองค์กรสาธารณประโยชน์ กลุ่มเครือข่ายประชาชนชาวบ้านที่จดทะเบียนเป็น
เครือข่ายวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ที่ได้
ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีคุณประโยชน์อันใดที่
เกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดามารดาของผู้วิจัยที่ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนมาโดย
ตลอด อีกทั้งบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้วิจัย

กิตติธันต์ ธีระวิทย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย	10
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	16
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม	24
ข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	54
การสร้างเครื่องมือในการทำวิจัย.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์.....	57
บทที่ 4 ผลวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	58
ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรม.....	62
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน.....	67
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72
สรุปผลการวิจัย.....	73
อภิปรายผลการวิจัย.....	75
ข้อเสนอแนะ.....	77
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	81
ภาคผนวก ก.....	82
ภาคผนวก ข.....	84
ภาคผนวก ค.....	89
ภาคผนวก ง.....	95
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	97

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 รายชื่อเครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี	3
ตารางที่ 2 สังกะหร่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
ตารางที่ 3 สรุปรเปรียบเทียบความสอดคล้องของตัวแปร	46
ตารางที่ 4 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามเพศ	58
ตารางที่ 5 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามอายุ	59
ตารางที่ 6 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามสถานภาพ	59
ตารางที่ 7 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามระดับการศึกษา	60
ตารางที่ 8 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามอาชีพ	60
ตารางที่ 9 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ปัจจุบัน	61
ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามประสบการณ์การ ทำงานด้านวัฒนธรรม	62
ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง การมีส่วนร่วมของ เครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี	63
ตารางที่ 12 ค่าสถิติการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมและผล การทดสอบสมมติฐาน กรณีประชากรมี 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน	67
ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามระดับอายุ	68
ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามสถานภาพสมรส	68
ตารางที่ 15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามระดับการศึกษา	69

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามตำแหน่ง.....	70
ตารางที่ 17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน	70
ตารางที่ 18 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	71

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....8

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัฒนธรรมโดยทั่วไปหมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใจอยู่ในหมู่พวกของตน ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย และความเหมาะสม แต่ถ้าเป็นในวิชาหน้าที่พลเมืองจะแปลว่าสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงเพื่อความเจริญของกงาม และสืบต่อกันมา

วัฒนธรรมส่วนหนึ่งสามารถแสดงออกผ่าน การเล่นดนตรี การเขียนวรรณกรรม การวาดรูป จิตรกรรมฝาผนัง ประติมากรรม การละคร ภาพยนตร์ และอื่น ๆ แม้บางครั้งอาจมีผู้กล่าวว่า วัฒนธรรมคือเรื่องที่ว่าด้วยการบริโภคและสินค้าบริโภค เช่น วัฒนธรรมระดับสูง วัฒนธรรมระดับต่ำ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมนิยม เป็นต้น แต่นักมานุษยวิทยาโดยทั่วไปมักกล่าวถึง วัฒนธรรมว่า มิได้เป็นเพียงสินค้าบริโภค แต่หมายรวมถึงกระบวนการในการผลิตสินค้าและการให้ความหมายแก่สินค้านั้น ๆ ด้วย ทั้งยังรวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคมและแนวการปฏิบัติที่ทำให้วัตถุและกระบวนการผลิตหลอมรวมอยู่ด้วยกัน ในสายตาของนักมานุษยวิทยาจึงรวมไปถึง เทคโนโลยี ศิลปะ วิทยาศาสตร์รวมทั้งระบบศีลธรรม

วัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ อาจได้รับอิทธิพลจากการติดต่อกับภูมิภาคอื่น เช่น การเป็นอาณานิคม การค้าขาย การย้ายถิ่นฐาน การสื่อสารมวลชนและศาสนา อีกทั้งระบบความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องศาสนามีบทบาทในวัฒนธรรมในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติมาโดยตลอด วัฒนธรรมไทย เป็นวิถีชีวิตของคนไทยในสังคมไทย ซึ่งเป็นแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติที่ฝังแน่นและการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดใน สถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมไทยสามารถรู้ เข้าใจ ซาบซึ้งยอมรับ และใช้ปฏิบัติร่วมกันในสังคมไทย ได้แก่

1. ภาษาและวัฒนธรรม หมายถึง ภาษาไทยที่ใช้ในการพูดและการเขียนรวมทั้งงานประพันธ์ที่สร้างสรรค์ที่มีการบันทึกไว้ เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร
2. มารยาท หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติระหว่างบุคคลต่อบุคคลที่สังคมยอมรับ ได้แก่ มารยาททางกาย และมารยาททางวาจา
3. การแต่งกาย หมายถึง เครื่องนุ่งห่มที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย
4. ประเพณีและพิธีทางศาสนา หมายถึง กิจกรรมที่ปฏิบัติในวันสำคัญต่าง ๆ

5. ศิลปกรรม หมายถึง งานศิลปหัตถกรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม และประติมากรรม

6. การแสดงและการละเล่น หมายถึง การละเล่นและของเล่นของไทย คนตรีไทย

เพลงไทยประเภทต่าง ๆ และศิลปะการ แสดงของไทย

เครือข่ายวัฒนธรรม เป็นองค์กรหรือกลุ่มอาชีพที่ก่อตั้งภายใต้สภากาวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละจังหวัดมี สถานภาพเป็นองค์กรภาคเอกชนที่ดำเนินงานวัฒนธรรมภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมวัฒนธรรมอันประกอบด้วยกรรมการและสมาชิกที่มาจากผู้แทนองค์กร ที่ดำเนินงานวัฒนธรรมหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถจำแนกเครือข่าย ได้ 7 ประเภท ตามวัตถุประสงค์ของเครือข่าย (กระทรวงวัฒนธรรม, 2564)

1. เครือข่ายภาครัฐ หมายความว่า องค์กรภาครัฐ หรือผู้แทนองค์กรที่มีที่ตั้ง และบุคลากรในพื้นที่ของสภากาวัฒนธรรมแต่ละระดับได้แก่ ผู้แทนกระทรวง ทบวง กรม กอง ส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

2. เครือข่ายภาคเอกชน หมายความว่า องค์กรภาคเอกชน ที่ดำเนินงานงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมาพันธ์ สภา สมาคม มูลนิธิ สโมสร สโมสร ชมรม กลุ่ม ที่ดำเนินงานด้านสาธารณประโยชน์

3. เครือข่ายภาคชุมชน หมายความว่า องค์กรชุมชนที่ดำเนินงานในลักษณะให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ทำกิจกรรมร่วมกัน หรือกันในรูปแบบอื่น ๆ เช่น กลุ่มสาขาอาชีพ กลุ่มฌาปนกิจ กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มอนุรักษ์ กลุ่มพัฒนา กลุ่มพิทักษ์สิทธิประโยชน์ กลุ่มอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) องค์กรศาสนา คณะกรรมการหมู่บ้าน ลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มนักจัดรายการวิทยุ และโทรทัศน์ กลุ่มสื่อมวลชนและการสื่อสาร เป็นต้น

4. เครือข่ายภาคธุรกิจ หมายความว่า องค์กรในเครือข่ายภาคธุรกิจที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อประกอบกิจการที่มุ่งเน้นผลกำไร เช่น ร้านค้า บริษัท ห้างหุ้นส่วน ห้างสรรพสินค้า ธนาคาร สหกรณ์ เป็นต้น

5. เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน หมายความว่า กลุ่มผู้รู้ทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ของสภากาวัฒนธรรมนั้น ๆ เช่น ด้านเกษตรกร ด้านโภชนาการ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุน และธุรกิจชุมชน ด้านสวัสดิการชุมชน ด้านทัศนศิลป์และศิลปะการแสดง ด้านภาษาและวรรณกรรม ความเชื่อและประเพณี ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริหารจัดการชุมชน เป็นต้น

6. เครือข่ายภาควิชาการ หมายความว่า องค์กรที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรม เช่น สถานศึกษา สถาบันการศึกษา

สถาบันวิจัย พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์วัฒนธรรม หอวัฒนธรรม หอศิลป์ ศูนย์การศึกษา ศูนย์การเรียนรู้
ชุมชน เป็นต้น

7. เครือข่ายอื่น หมายความว่า เครือข่ายต่าง ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้น และมีความ
ประสงค์ที่จะเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม

ซึ่งเครือข่ายวัฒนธรรมดังกล่าวได้มีการลงทะเบียนคุมจุดแจ้งเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม
จังหวัดชลบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี โดยจัดตั้งขึ้นและมีระยะเวลาการดำเนินงานจนถึง
ปัจจุบัน ซึ่งแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อเครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี

ที่	ชื่อองค์กร	จำนวน สมาชิก	จำนวน ผู้แทน	ประเภท เครือข่าย	วันที่จด แจ้ง	ระยะเวลา ดำเนินงาน*
1	ชมรมส่งเสริมการ ท่องเที่ยวชุมชนตะเคียน เตี้ย	15	5	ภาคชุมชน	12 ม.ค. 64	3 ปี 3 เดือน
2	ชมรมรักคนตรีไทย จังหวัดชลบุรี	40	5	องค์กรสาธารณ ประโยชน์	5 ก.พ. 64	3 ปี 2 เดือน
3	เราสีซัง	10	5	ภาคชุมชน	5 มี.ค. 64	3 ปี 1 เดือน
4	บริษัท อนุสา เจริญ สยาม จำกัด	9	5	ภาคเอกชน	8 มี.ค. 64	3 ปี 1 เดือน
5	ปราชญ์ชาวบ้านพนัส นิคม	20	5	ภาคชุมชน	15 มี.ค. 64	3 ปี 1 เดือน
6	กลุ่มอนุรักษ์ขนมไทย บ้านหัวโกรก	15	5	ภาคชุมชน	1 พ.ค. 64	3 ปี
7	กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม อำเภอเกาะจันทร์	10	5	ภาคชุมชน	17 พ.ค. 64	2 ปี 11 เดือน
8	กลุ่มวัฒนธรรมผู้นับถือ ศาสนาอิสลาม เกาะจันทร์	10	5	ภาคชุมชน	17 พ.ค. 64	2 ปี 11 เดือน
9	ชมรมครูคนตรีไทย มหาวิทยาลัยบูรพา	33	5	ภาคเอกชน	6 ม.ค. 65	2 ปี 3 เดือน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อองค์กร	จำนวนสมาชิก	จำนวนผู้แทน	ประเภทเครือข่าย	วันที่จัดแจ้ง	ระยะเวลาดำเนินงาน*
10	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร บ้านตม	10	5	ภาคเอกชน	28 ม.ค. 65	2 ปี 3 เดือน
11	เครือข่ายวัฒนธรรมวิทยาลัยเทคโนโลยีชลบุรี	35	5	ภาคเอกชน	8 ก.พ. 65	2 ปี 2 เดือน
12	โรงเรียนนาฏศิลป์ไทยชลบุรี	12	5	ภาคเอกชน	15 ก.พ. 65	2 ปี 2 เดือน
13	เครือข่ายรถกมรดกต้นไม้ใหญ่จังหวัดชลบุรี	30	5	ภาคชุมชน	15 ก.พ. 65	2 ปี 2 เดือน
14	ชุมชนท่าเรือพลี	12	5	ภาคชุมชน	18 เม.ย. 65	2 ปี
15	เครือข่ายโอท็อปอำเภอศรีราชา	20	5	ภาคชุมชน	20 เม.ย. 65	2 ปี
16	เครือข่ายวัฒนธรรมโรงเรียนบางละมุง	20	5	ภาครัฐ	20 เม.ย. 65	2 ปี
17	ชมรมพุทธญาณวิโมกษ์	15	5	ภาคเอกชน	20 เม.ย. 65	2 ปี
18	กลุ่มอนุรักษ์อ่าววานาเกลิอ	25	5	ปราชญ์ชาวบ้าน	2 พ.ค. 65	1 ปี 11 เดือน
19	ชมรมครูดนตรีไทยจังหวัดชลบุรี (โรงเรียนชนกัลยานุกูล)	30	5	ภาครัฐ	2 พ.ค. 65	1 ปี 11 เดือน
20	กสน.อำเภอศรีราชา	22	5	ภาครัฐ	6 พ.ค. 65	1 ปี 11 เดือน
21	กลุ่มพัฒนาศรีเทศบาลเมืองสัตหีบ	17	5	ภาคชุมชน	12 เม.ย. 65	2 ปี
22	กลุ่มผ้าบาติกจังหวัดชลบุรี	12	5	ภาคเอกชน	12 เม.ย. 65	2 ปี
23	เครือข่ายวัฒนธรรมโรงเรียนชนกัลยานุกูล	10	5	ภาครัฐ	18 เม.ย. 65	2 ปี
24	หอสมุดแห่งชาติชลบุรี	7	5	ภาครัฐ	18 เม.ย. 65	2 ปี
25	ชมรมยุวพุทธิกสมาคมจังหวัดชลบุรี	10	5	องค์กรสาธารณประโยชน์	18 เม.ย. 65	2 ปี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อองค์กร	จำนวนสมาชิก	จำนวนผู้แทน	ประเภทเครือข่าย	วันที่จัดแจ้ง	ระยะเวลาดำเนินงาน*
26	เครือข่ายวัฒนธรรม โรงเรียนทุ่งศุขลาพิทยา “กรุงไทยอนุเคราะห์”	8	5	ภาครัฐ	1 พ.ค. 65	2 ปี
27	กองการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดชลบุรี	14	5	ภาครัฐ	2 พ.ค. 65	1 ปี 11 เดือน
28	เครือข่ายวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านสวน (จัน อนุสรณ์)	10	5	ภาครัฐ	20 พ.ค. 65	1 ปี 11 เดือน
29	เครือข่ายวัฒนธรรม โรงเรียนสวนกุหลาบ วิทยาลัย ชลบุรี	17	5	ภาครัฐ	28 พ.ค. 65	1 ปี 11 เดือน
30	ชมรมส่งเสริมวัฒนธรรม ไทย อำเภอสัตหีบ	50	5	ภาคชุมชน	17 ก.พ. 66	1 ปี 2 เดือน

* ระยะเวลาดำเนินงานนับตั้งแต่วันที่จัดแจ้งจนถึงวันที่เก็บรวบรวมข้อมูล 1 พ.ค. 2567

การจัดตั้งเครือข่ายวัฒนธรรม ต้องได้รับการอนุมัติจากสภาวัฒนธรรม ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และแนวคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรม ระดมทรัพยากรบุคลากรและสรรพกำลังต่าง ๆ จากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ โดยมีจุดประสงค์เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมจัดกิจกรรมขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูพัฒนา สร้างสรรค์แลกเปลี่ยน สืบทอด และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลการดำเนินงานขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรม (กระทรวงวัฒนธรรม, 2550)

ชลบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกของประเทศไทย หรือชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทยที่มีชุมชนเมืองศูนย์กลางของจังหวัด คือ เทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลายแห่งตั้งอยู่ และมีชายฝั่งทะเลอันสวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยวและเยี่ยมชมวัฒนธรรม ประเพณีที่มีความหลากหลาย โดยมีเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ คือ เมืองพัทยา นอกจากนี้ ด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแล้วยังเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทาง

เศรษฐกิจสำคัญของภาคตะวันออกอย่างมาก ทั้งในด้านพาณิชยกรรม และอุตสาหกรรมต่าง ๆ จังหวัดชลบุรี มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 99 แห่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563) และมีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 1,583,672 คน คิดเป็นอันดับที่ 6 ของประเทศไทย (กรมการปกครอง, 2564)

ปัจจุบันจังหวัดชลบุรีมีนักท่องเที่ยวจากต่างพื้นที่มาเยี่ยมชมวัฒนธรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชน และผู้ประกอบการในท้องถิ่น มีการจัดร้านจำหน่ายสินค้า อาหาร ที่พัก และการบริการของชุมชน โดยการจัดแพ็คเกจการท่องเที่ยวในชุมชนที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ มากมายที่น่าสนใจในศิลปวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี โดยมีหน่วยงานรัฐได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นการท่องเที่ยว OTOP Village Champion โดยใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ที่มีคุณค่า และมีความสำคัญที่ยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว อีกทั้งการท่องเที่ยวดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นมาจากความคิดริเริ่มของคนในชุมชนทำให้ชุมชน ไม่สามารถนำทุนทางการท่องเที่ยวที่สำคัญคือ ทรัพยากร วัฒนธรรมในชุมชน และชุมชนเป็นเจ้าของ ซึ่งที่มีอยู่หลากหลาย และมีศักยภาพสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนของจังหวัดชลบุรีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี, 2564)

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้วางแผนการสนับสนุนการดำเนินงานและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ได้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมในแต่ละระดับตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการขยายเครือข่ายการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ในลักษณะกระจายอำนาจทางวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนการดำเนินงานวัฒนธรรมในท้องถิ่นตนเองในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งเพื่อสร้างกระบวนการรับรู้ประชาสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมไปสู่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวาง โดยกองกิจการเครือข่ายวัฒนธรรมพิจารณาเห็นว่าควรมีการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เทียบเคียงกับกฎหมายของสมาคมหรือองค์กรภาคเอกชนอื่น ๆ ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ศึกษาแนวทางในการสร้างภาคีเครือข่ายของสภาวัฒนธรรมจังหวัด รวมทั้งสร้างการรับรู้และขยายเครือข่ายให้แก่สภาวัฒนธรรมจังหวัดให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนสามารถบริหารจัดการและขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการขยายเครือข่ายทางวัฒนธรรมและพัฒนาโครงสร้างคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็งด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อการสร้างการรับรู้และขยายเครือข่ายทางวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรม และประเมินการรับรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม การนำนโยบายไปขับเคลื่อนในพื้นที่รวมถึงปัจจัยที่นำไปสู่

ความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในพื้นที่ เนื่องจากศูนย์เครือข่าย วัฒนธรรมจะมีการลงพื้นที่ชุมชน โดยเป็นการเข้าไปช่วยเหลือชุมชนในด้านของการยกระดับ การศึกษาสำหรับชุมชนที่ขาดการศึกษาหรือชุมชนที่อยากเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการ พัฒนาชุมชนให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาในชุมชนหรือต่อยอดให้กับตนเองในด้านของ โอกาสสร้างอาชีพ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี, 2564)

จากการกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของ เครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของ เครือข่ายในการบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรมอย่างมีคุณค่า และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี ให้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

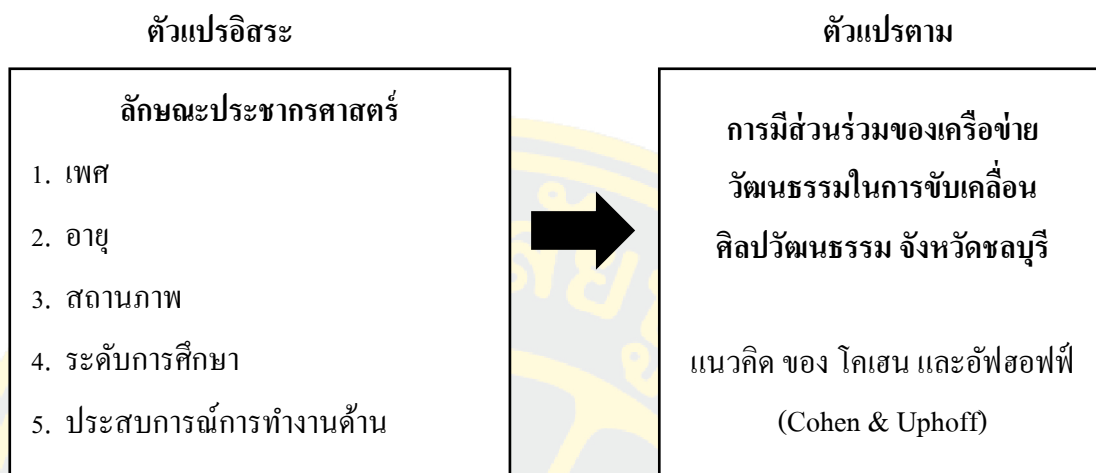
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

สมมติฐานของการวิจัย

1. กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการ ขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน
2. กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการ ขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน
3. กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่าย วัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน
4. กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่าย วัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน
5. กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรมต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการการบริหารจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรมอย่างมีคุณค่า และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1.1 ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย 1. เพศ 2. อายุ 3. สถานภาพ 4. ระดับการศึกษา 5. อาชีพ 6. ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และ 7. ประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรม

1.2 ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ สมาชิกของกลุ่มเครือข่ายศิลปะและภูมิปัญญาชาวบ้านที่จดทะเบียนเป็นเครือข่ายวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี จำนวน 30 กลุ่ม จากนั้นจะใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เพื่อเลือกสมาชิกกลุ่มละ 5 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 150 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องในกลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรม มีส่วนในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินโครงการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา รวมถึงความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย

เครือข่ายวัฒนธรรม หมายถึง การรวมกันของบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน องค์กร หรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม ของท้องถิ่น และของชาติ กลุ่มเครือข่ายภาครัฐ กลุ่มเครือข่ายภาคเอกชน กลุ่ม เครือข่ายภาคชุมชน กลุ่มเครือข่ายองค์กรสาธารณประโยชน์ กลุ่มเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ที่จดทะเบียนเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี

การขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เช่น การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะใหม่ ๆ การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมสู่สาธารณะ

ศิลปวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงาม มีคุณค่า ซึ่งคนในสังคม ประพฤติปฏิบัติหรือแสดงออกมาช้านาน ในลักษณะที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรม อันมีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
4. ข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

1. ความหมายของเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายเป็นการเริ่มต้นการสร้างเป้าหมายร่วมกันของเครือข่ายวัฒนธรรม เพื่อขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความ และความหมายของเครือข่ายไว้มากมาย ดังนี้

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2550, หน้า 7) ได้กล่าวว่า เครือข่ายว่าเป็นการเชื่อมโยงของกลุ่มคน หรือองค์กรที่สมัครใจจะแลกเปลี่ยนข่าวสาร หรือกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในข่ายด้วยความเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิเชื่อถือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน

อนก นาคะบุตร (2533, หน้า 29) ให้ความหมายของเครือข่าย คือ การรวมกลุ่มของบุคคลในชุมชนบุคคลระหว่างชุมชน โดยยึดหลักตามขอบเขตพื้นที่ประเด็นปัญหาและสถานภาพทางสังคม โดยไม่แยกแยะระหว่างการเรียนรู้กับวิถีชีวิต การเรียนรู้ การปฏิบัติ และกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นหนึ่งเดียว

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2533, หน้า 209-214) ได้กล่าวว่า เครือข่ายสังคม คือ ความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมดของคนในสังคมที่กลุ่มบุคคลมีต่อกัน โดยคุณลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นสามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้ เครือข่ายทางสังคมนี้ประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมด การเรียนรู้ของบุคคล ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเครือข่ายสังคมนี้นับเป็น

ต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เพื่อน และ ความสัมพันธ์ในฐานะของบุคคลหรือองค์กรที่มีปัญหา มีกิจกรรมที่ปฏิบัติทางสังคมร่วมกันที่จะทำให้ชุมชนสามารถดำรงต่อไปได้

สรุปได้ว่า เครือข่าย หมายถึง กลุ่มของคน หรือองค์กร ที่มีความสมัครใจในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกัน หรือลงมือทำกิจกรรมร่วมกันมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม โดยมีการจัดรูปแบบการจัดการให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกัน และเห็นความตระหนักร่วมกันในเป้าหมายและแผนงานที่จะทำ

2. องค์ประกอบของเครือข่าย

รุ่งโรจน์ เพชรบูรณ์ (2546, หน้า 22) ได้ให้องค์ประกอบของเครือข่ายมีดังต่อไปนี้

1. สมาชิก เครือข่ายจะต้องเริ่มต้นจากสมาชิก ซึ่งหากเครือข่ายมีสมาชิกมากต้องมีการจัดแบ่งหน้าที่เป็นคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ในการจัดการ และประสานงาน
  2. กรรมการ ผู้ประสานงาน เพื่อให้เกิดการนำเครือข่ายจำเป็นต้องมีผู้ประสานงาน เพื่อให้เกิดการจัดการที่ดีต่อกระบวนการที่ทำให้สมาชิกสามารถนำพาเครือข่ายขับเคลื่อนไปด้วยพลังร่วม
  3. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ต้องมีความชัดเจนของเป้าหมายเพราะมีความสำคัญต่อการเข้าร่วม และคงอยู่ของสมาชิกตลอดจนสามารถสนองตอบความต้องการ หรือภารกิจของตนเองหรือองค์กร
  4. กิจกรรมเครือข่ายต้องมีกิจกรรมต่อเนื่อง และเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, หน้า 36-43) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่ายว่าการที่สมาชิกเข้ามาอยู่เครือข่ายร่วมกัน ก็จะต้องมีการรับรู้ถึงเหตุผลของการเข้าร่วมเครือข่าย รับรู้เข้าใจถึงทิศทาง มองเห็นจุดมุ่งหมายและเป้าหมายที่จะดำเนินงานร่วมกัน โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายมีความสำคัญต่อการพัฒนาและเสริมสร้างกระบวนการทำงานของกันและกัน ดังนั้นการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย จึงต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย เพื่อการทำกิจกรรมร่วมกันให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและประสานผลประโยชน์และความต้องการซึ่งผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งมีผลดีมากกว่าการไม่รวมเครือข่าย จากนั้นก็จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วย

3. รูปแบบและประเภทเครือข่าย

ประพจน์ ช่างภูศรี (2546 อ้างถึงใน รุ่งโรจน์ เพชรบูรณ์, 2546, หน้า 19-21) รูปแบบของเครือข่ายที่พิจารณาจากลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิก และแกนกลางประสานเครือข่ายมี 3 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบรวมศูนย์ เป็นเครือข่ายที่องค์กรหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิก มีความร่วมมือ ประสานงานและมีความสัมพันธ์กับกลุ่มแกนกลางสูง ความเป็นเครือข่ายกันระหว่างสมาชิกมีน้อยมากหรือไม่มีเลย

2. รูปแบบกระจาย เป็นเครือข่ายขององค์กรแกนหรือกลุ่มแกนกลางประสาน ตลอดจน สมาชิกมีการติดต่อสื่อสาร ประสานงานร่วมมือซึ่งกันและกัน กระจายการประสานงานเชื่อม ประสานสัมพันธ์กันในระหว่างสมาชิกด้วยกันและกับกลุ่มแกน ซึ่งกลุ่มแกนจะคอยทำหน้าที่ ใช้อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก

3. รูปแบบกระจายเชิงซ้อน เป็นเครือข่ายกระจายที่สมาชิกเครือข่าย สามารถติดต่อ ประสานงานร่วมมือซึ่งกันและกัน ขยายการติดต่อไปยังกลุ่มหรือองค์กรอื่น ๆ ซึ่งกลุ่มหรือ องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครือข่ายซึ่งกันและกันมีลักษณะเป็นเครือข่ายเชิงซ้อน โดยกลุ่มแกน หรือ องค์กรแกนจะมีผู้ประสานงานหรือเลขานุการเครือข่ายหลายคน

ประพจน์ ช่วงภูศิริ (2546 อ้างถึงใน รุ่งโรจน์ เพชรธนิ, 2546, หน้า 19-21) สามารถ พิจารณาได้จากลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกและแกนกลางประสานเครือข่ายมีรูปแบบ คือ

1. การจำแนกตามพื้นที่ที่ดำเนินงาน เช่น เครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบล จังหวัด ภาค และ ระดับประเทศ

2. การจำแนกตามประเภทกิจกรรมหรือประเด็นปัญหา เช่น เครือข่ายที่ทำงานด้านเด็ก สตรี สาธารณสุข เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ยาเสพติด เป็นต้น

3. การจำแนกตามอาชีพหรือสถานภาพทางสังคม เช่น ข้าราชการ เครือข่ายกลุ่ม พระสงฆ์ เครือข่ายครูพิทักษ์สิทธิเด็ก เป็นต้น

4. จำแนกตามรูปแบบโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ จำแนกโดยใช้เกณฑ์นี้ทำให้เกิด เครือข่าย 2 ลักษณะ คือ เครือข่ายแนวตั้ง และเครือข่ายแนวนอน แนวตั้ง หมายถึง เครือข่าย ที่ โครงสร้างมีลักษณะเป็นช่วงชั้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในเครือข่ายไม่เท่ากันมีองค์กรที่มี สถานภาพสูงกว่าและอยู่ในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรที่เป็นลูกข่าย เครือข่ายแนวตั้งจะ พบมากในองค์กรภาคธุรกิจ ส่วนข่ายแนวนอนหมายถึง เครือข่ายที่โครงสร้างมีลักษณะเป็นช่วงชั้น ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในเครือข่ายมีความเท่าเทียมกัน ลักษณะการแลกเปลี่ยนเป็นไป โดยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การติดต่อเครือข่ายเป็นการติดต่อระหว่างบุคคลหรือองค์กร อาจมีองค์กร ที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างเครือข่าย

ดังนั้น การสร้างบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกันมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกับความ หนาแน่นของเครือข่ายของการแลกเปลี่ยนทางสังคมในชุมชนซึ่งคนมีความมั่นใจว่าความไว้วางใจ จะไม่ถูกยกเลิก หรือถูกเอาเปรียบคนก็มักจะยินดีที่จะแลกเปลี่ยน ชีวิตชุมชนแบบประชาสังคมมี

ความราบรื่นเพราะคนคาดหวังว่าคนอื่น ๆ จะปฏิบัติตามกติกา ย่อมมีแนวโน้มจะทำตามกติกา การสร้างเครือข่ายให้บุคคลมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน

4. แนวทางการสร้างพัฒนาเครือข่ายและคุณลักษณะของเครือข่าย

เครือข่ายความร่วมมือเป็นกระบวนการของการเข้าร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาหรือจัดกิจกรรม ที่กลุ่มบุคคล หรือองค์กรสนใจร่วมกันเครือข่ายความร่วมมือจะนำไปสู่พลังในการจัดการกับปัญหา ทั้งในระดับท้องถิ่นและสังคมโดยรวม ความร่วมมือในลักษณะดังกล่าวนี้ได้ก่อตัวเคลื่อนไหว และพัฒนากว้างขวางออกไป เช่น เครือข่ายเกษตรกร เครือข่ายวัฒนธรรม เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

1. ลักษณะสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือ มีลักษณะดังต่อไปนี้

- มีองค์กร กลุ่ม หรือบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเข้าร่วมมือกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่มีร่วมกัน
- มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
- การจัดกระบวนการของความร่วมมือเพื่อให้สามารถนำเอาวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ที่มีร่วมกัน ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล

คุณลักษณะสำคัญดังกล่าวจะส่งเสริมให้องค์กรมีความเข้มแข็ง เพราะแทนที่จะคิดคนเดียว ทำกิจกรรมคนเดียว เครือข่ายจะทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมตามลักษณะความสนใจ เกิด การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสพการณ์ สร้างความชำนาญในการทำงาน ระดมจัด โครงสร้าง องค์กรความร่วมมือ และกระบวนการภายใต้ความร่วมมือจัดกติกามารยาท เพื่อให้ความเคลื่อนไหว มีพลังสังคมมีการแลกเปลี่ยนทัศนะ สร้างโอกาสในการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร และการมีส่วนร่วมซึ่ง กระบวนการพัฒนามีความจำเป็นมากทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต

2. องค์ประกอบที่สำคัญ และมีผลต่อความสำเร็จของเครือข่าย ปัจจัยทางการบริหาร ที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของเครือข่ายมีดังต่อไปนี้

- กระบวนการติดต่อสื่อสาร จะต้องมีความสม่ำเสมอส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสาร เทคนิค ประสพการณ์ ตลอดจนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการสรุป ความก้าวหน้าในผลการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกและเครือข่าย
- การพิจารณาถึงความต้องการของมวลสมาชิกเครือข่าย การได้แลกเปลี่ยนทัศนะ มุมมอง ต่อการพัฒนาหรือเป้าหมายของกิจกรรมในความร่วมมือ ตลอดจนขบวนการตัดสินใจ ร่วมกัน
- องค์กรความร่วมมือ และโครงสร้างเครือข่ายมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อการ ประสานความร่วมมือ โดยลักษณะขององค์กรความร่วมมือสามารถป้องกันการแทรกแซงจาก

องค์กรใดองค์กรหนึ่ง และลดปัญหาความขัดแย้งตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงได้

- ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมบทบาทและการตัดสินใจขึ้นดำเนินการของมวลสมาชิก เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และสร้างบรรทัดฐานในความร่วมมือ
- มีการพัฒนาและระดมทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนแผนในการพัฒนาและระดมทรัพยากรมีประสิทธิภาพ
- มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์บทบาทของเครือข่ายและมวลสมาชิกเพื่อระดมความร่วมมือและสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานทั้งแก่มวลสมาชิกและประชาชนทั่วไป

5. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีเครือข่าย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย ได้แก่ ทฤษฎีผลประโยชน์ของตนเอง (Theory of self-interest) และกลุ่มทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange theories)

5.1 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social exchange theories)

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม มีสมมติฐานว่าการกระทำระหว่างกันของบุคคล เป็นการโต้ตอบของบุคคลต่อรางวัลกับการลงโทษ หรือความพอใจกับความไม่พอใจ บุคคลจะกระทำโดยคำนึงถึงการจะได้รับความพึงพอใจสูงสุด (กำไร) เมื่อได้ลงมือทำ (ลงทุน) และการตอบแทนจากผู้อื่นที่ทำให้ตนเองมีความพอใจพฤติกรรมทางสังคมคือปฏิสัมพันธ์ของคนหรือกลุ่มคนที่เกิดขึ้นเมื่อกลุ่มคนได้วิเคราะห์ถึงความคุ้มค่ากับผลประโยชน์ และตัดสินใจว่าสิ่งนั้นเป็นความเสี่ยงหรือเป็นประโยชน์ที่จะได้รับ รวมทั้งกลุ่มคนจะมีปฏิสัมพันธ์กันเมื่อกลุ่มมีสิ่งดี ๆ ที่กลุ่มอื่นให้ค่าสถานการณ์บางอย่างอาจสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นถ้าคนตัดสินใจว่าความคุ้มค่าของความสัมพันธ์นั้นมาจากการใช้ความพยายามหรือเงินจำนวนมากแล้วไม่ได้รับอะไรตอบแทนเป็นรางวัล ปฏิสัมพันธ์ที่มีการคำนวณลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นในความสัมพันธ์แบบโรแมนติค ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ หรือความสัมพันธ์ชั่วคราวที่ไม่แน่นอนแน่ นักทฤษฎีหลายท่านที่เสนอแนวคิดนี้ ได้แก่ George C. Homans, Peter M. Blau และ Richard Emerson

Homans (2015) อธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นเรื่องการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของมนุษย์บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามเหตุผลของรางวัลที่เป็นการเสริมแรงทางบวก หรือการลงโทษซึ่งเป็นการเสริมแรงทางลบ บุคคลจะเลือกทำในสิ่งที่ให้ผลกำไร (Benefit) สูงสุด และให้คุณค่าของการทำ (Value of Activity) ตามความพอใจ (Satisfaction) และความขาดแคลน (Deprivation)

Blau (2018) อธิบายใน ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเชิงบูรณาการ ว่าการแลกเปลี่ยนทางสังคมเกิดขึ้น จากความสมัครใจของบุคคลที่ถูกจูงใจด้วยผลกำไรหรือรางวัลตอบแทนที่คาดหวังว่า

จะได้รับจากผู้อื่น การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์จึงเป็นกลไกการสร้างความสัมพันธ์ การพึ่งพาอาศัยที่ก่อให้เกิดความผูกพันที่ดีต่อกัน โดยปทัสถานและค่านิยมในสังคมเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างโครงสร้างทางสังคม และทำให้การแลกเปลี่ยนทางอ้อมเข้าไปแทนที่การแลกเปลี่ยนโดยตรง เช่น การที่สมาชิกของกลุ่มคนหนึ่ง (ปัจเจกบุคคล) ได้ปฏิบัติตามปทัสถานของกลุ่ม (สังคม) จึงได้รับการยอมรับจากกลุ่ม

Emerson (2018) เสนอทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเชิงโครงสร้าง ที่อธิบายความเชื่อมโยงปัจเจกบุคคลสู่ การเป็นกลุ่มและพัฒนาเป็นเครือข่าย โดยบูรณาการเรื่องอำนาจ (Power) การใช้ อำนาจ ความสมดุลเชิงอำนาจ และการพึ่งพา บุคคลหรือหมู่คณะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนและเครือข่าย โดยการมีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะของการแลกเปลี่ยนกันภายในเครือข่ายของตนเอง และอำนาจเป็นศักยภาพในเชิงโครงสร้างที่มาจากความสัมพันธ์ที่พึ่งพาระหว่างผู้คน และโครงสร้างอำนาจเป็นสิ่งกำหนดแบบแผนและลักษณะของการแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในกลุ่มที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบพึ่งพาที่ไม่สมอภาค เช่นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ที่ฝ่ายที่พึ่งพาและฝ่ายที่ให้การพึ่งพามีความไม่สมดุลของอำนาจ ฝ่ายที่ให้การพึ่งพาจะได้เปรียบเชิงอำนาจต่ออีกฝ่ายหนึ่ง อำนาจจะสมดุลหากต่างคนต่างพึ่งพาอาศัยกันอย่างทัดเทียม การพึ่งพาอาศัยระหว่างผู้คนในกลุ่มจะ ช่วยบ่มเพาะให้สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์ต่อกัน และช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ซึ่งในที่สุดแล้วความไม่เท่าเทียมเสมอภาคดังกล่าว มักจะนำไปสู่กระบวนการที่ทำให้อำนาจมีความสมดุลมากขึ้น ในการประสานเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ มักพบว่าจะมีบทบาทขององค์กรขนาดเล็กที่ไม่มีอำนาจสั่งการ เป็นผู้เชื่อมประสาน ตรงกันข้ามถ้าเป็นองค์กรประสานที่มีขนาดใหญ่และมีอำนาจหรือมีงบประมาณมาก มักจะครอบงำเครือข่าย ความร่วมมือจึงอยู่บนพื้นฐานของความเกรงใจและผลประโยชน์ชั่วคราวมากกว่าความทุ่มเทจิตใจ

5.2 ทฤษฎีแนวร่วมการกระทำ Theory Logic of collective action

Olson (2019) เสนอไว้ว่า กลุ่มคนมักมีใจโอนเอียงที่จะกระทำสิ่งที่เห็นเป็นสินค้าสาธารณะ (Public good) สินค้าสาธารณะ หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ทุกคนในสังคมได้ใช้ร่วมกัน โดยไม่จำเป็นต้องเสีย ค่าตอบแทนในการใช้สินค้าหรือบริการดังกล่าว ตัวอย่างสินค้าสาธารณะ ได้แก่ อากาศที่ไม่มียมลภาวะ กลุ่มยังมีขนาดใหญ่ แนวร่วมการกระทำเพื่อสินค้าสาธารณะยิ่งน้อย ด้วยหลากหลายเหตุผล บุคคลมีเหตุผลในการเข้าร่วมกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่ง “ผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม” ถ้าต้นทุนของการเข้าไปมีส่วนร่วมของบุคคลไม่มากไปกว่าผลประโยชน์ของบุคคล อย่างไรก็ตามกลุ่มคนที่อยู่รวมกันแม้จะกระทำตามผลประโยชน์ร่วม และร่วมมือกันเพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม แต่บุคคลก็จะมีเหตุผลและผลประโยชน์ของตนเองที่ไม่ได้กระทำเพื่อให้

บรรลุผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม ทฤษฎีนี้ยังกล่าวถึงความสำคัญของขนาดของกลุ่ม ต่อการลดโอกาสการมีส่วนร่วมในสินค้าสาธารณะเนื่องจากทุน เช่น เงิน เวลา และกำลังคนมีจำกัด เช่นเดียวกับการเข้าถึง โปรแกรมสาธารณะ ดังนั้นกลุ่มยิ่งขนาดใหญ่ผลประโยชน์ที่ได้ยิ่งน้อย ผลตอบแทนการลงทุนของบุคคลยิ่งต่ำ บุคคลสามารถสร้างผลตอบแทนได้มากโดยกระทำภายใต้ผลประโยชน์ของตนเอง แต่โอกาสในการเลือกกระทำภายใต้ผลประโยชน์ร่วมของกลุ่มจะยิ่งน้อย กลยุทธ์สำคัญในทฤษฎีนี้ คือ การจำกัดขนาดของกลุ่มและการเสริมแรงด้วยสิ่งจูงใจที่เฉพาะเจาะจง การทำให้กลุ่มมีขนาดเล็กช่วยให้การกระทำที่เป็นผลจากแรงจูงใจในตัวเองลดลง ขณะที่การให้แรงจูงใจทางสังคมจะไปกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มแฝงที่พร้อมจะถอนตัวเองออกมา เข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่มาจากกระทำของตนเอง

การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสามารถนำไปใช้ในการศึกษาครั้งนี้กล่าวคือ จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน สรุปได้ว่าเครือข่ายชุมชนมีลักษณะของการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันของกลุ่ม มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสพการณ์ระหว่างกัน โดยมีรูปแบบที่ไม่ตายตัว เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และกลายเป็นพลังในการขับเคลื่อนให้เครือข่ายนั้น ๆ มีความเข้มแข็งต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มีการนำมาปฏิบัติกันมายาวนาน ในต่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้มีการนำเข้ามาใช้ในการดำเนินงานของรัฐบาลและเอกชน ทำให้ประเทศไทยมีแนวคิดในการขอความร่วมมือจากภาคประชาชนของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ เพื่อเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย เป็นการแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ บริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดที่ว่าการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม และแนวคิดตามหลักธรรมาภิบาล โดยที่ภาครัฐต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำงานเพื่อประเทศชาติ ร่วมรับฟังความคิดเห็นในมุมมอง ข้อเสนอแนะ ไปจนถึงการร่วมตรวจสอบ เพื่อความโปร่งใสและการดำเนินงานภายใต้แผนที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การตัดสินใจของภาครัฐชัดเจน มีแนวทางในการดำเนินที่มีแบบแผน และเป็นระบบมากยิ่งขึ้น เพราะการได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้สามารถได้รับความคิดเห็นได้ครบทุกประเด็น ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความ และความหมายของการมีส่วนร่วมไว้มากมาย ดังนี้

นรินทร์ พัฒนพงศา (2546, หน้า 4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือการที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคย เข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมมากขึ้นเป็นไปอย่างมีอิสรภาพเสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมอย่างแท้จริง และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของ โครงการ

ยุพา รูปงาม (2545, หน้า 5) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่อง ของความต้องการ และทิศทางการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความ ริเริ่ม โครงการเพื่อปฏิบัติเหตุผลแรกของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์กร ดังนั้น องค์กรเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543, หน้า 8 - 10) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด โครงการ เช่น การร่วมกันค้นหา ปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยที่โครงการพัฒนา ดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

Erwin (2019) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การสร้างกระบวนการให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาครัฐและเอกชน ในการร่วมให้ความคิด ความรู้ เสนอ แนวทางตัดสินใจ และหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งอาศัยความคิดเชิงสร้างสรรค์ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ของประชาชนในการแก้ปัญหาพร้อมกับองค์กร เพื่อหาแนวทาง ที่เหมาะสมและสามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะ พลเมือง ของประเทศมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศ ผ่านการร่วมแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะ ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อใช้กำหนดเป้าหมายของสังคม จัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวแสดงถึงความกระตือรือร้นในการ มีส่วนร่วม แสดงออกถึงพลังของประชาชนที่เป็นแรงขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ (William, 1976)

อคิน รพีพัฒน์ (2527) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้สิทธิแก่ประชาชนในการร่วมแสดงความคิดเห็นคิดปัญหาที่เกิดขึ้นว่ามีสาเหตุเกิดจาก ปัจจัยใด พร้อมหาทางแก้ไขกำหนดแนวทางในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา นั้น สามารถแบ่ง ได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการคิดปัญหาพร้อมจัดลำดับสาเหตุของปัญหา

2. ร่วมวิเคราะห์สาเหตุที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ
3. ร่วมกันเลือกวิธีการ วางแผนกระบวนการในการแก้ปัญหา
4. ร่วมกันดำเนินงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้
5. ร่วมกันประเมินผลสิ่งที่ได้ปฏิบัติ พร้อมหาแนวทางแก้ไขเมื่อพบว่ายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

อรพินท์ สพอิชชัย (2550) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง วิธีการขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ ทำความเข้าใจ มีการเรียนรู้ไปพร้อมกับการทำความเข้าใจ แสดงทัศนะ ร่วมนำเสนอปัญหาประเด็นที่สำคัญ พร้อมทั้งมีการกำหนดแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา มีการร่วมกันตัดสินใจ และร่วมพัฒนากระบวนการให้ไปสู่วัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ส่วนใหญ่การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีที่มาจากความล้มเหลวของการตัดสินใจโดยใช้ความคิดของนักวิชาการเพียงอย่างเดียว ทำให้มีการมองประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ครอบคลุมครบถ้วน การแสดงความคิดเห็นจะมักเข้าข้างความคิดของตน แต่ต่อมาภายหลังมีการเปิดเสรีภาพทางความคิด ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพิ่มมากขึ้น ประชาชนจึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาโครงการต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไว้อย่างชัดเจน ให้ประชาชนได้ศึกษาทำความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน

ณัฐพร แสงประดับ (2527) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำบรรลุอุดมหมายของกลุ่มนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกยอมรับผิชอบกับกลุ่มดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือตัวบุคคล ความเกรงใจที่มีต่อตัวบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศตำแหน่ง ทำให้การมีส่วนร่วมเป็นไปด้วยความเต็มใจ

สุจินต์ ดาววิระกุล (2527) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า กระบวนการที่ทำให้บุคคลสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อตนเอง และมีการดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ต้องไม่ใช่การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอกหรือองค์กรที่บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอน รูปแบบการตัดสินใจของบุคคลในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ จะต้องทำเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิตในทุก ๆ ด้านของตนเองที่เป็นอยู่ให้ดีกว่าเดิม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ร่วมมือ ร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับ บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาภูมิปัญญา การรับรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง

ประพันธ์ ชินพงษ์ (2551) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง ความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะมีมากพอจนจนเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมดโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่มหรือกระทำผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

สันติชัย เอื้องประสิทธิ์ (2551) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคคลว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคลากรเอง การที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรให้ดีขึ้นนั้นผู้นำจะต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร

สหประชาชาติ (United Nations, 1981, p. 11) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม (Participation) ไว้ว่า

1. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา
2. การเข้ามามีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนา
3. การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องพัฒนา

เฮด แฟร์ไชลด์ และคณะ (Fairchild, et. al., 1964 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 19) ได้ให้ความหมายของ คว่า การมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามามี ส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันหรือการเข้ามามีส่วนติดต่อสัมพันธ์กันและอาจหมายถึง สถานการณ์ ทางสังคมด้วยก็ได้

พีรพล ไชยพงศ์ (2539, หน้า 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่รัฐ ส่งเสริม ชักนำสนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน

สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เรื่องใด เรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่คนรอบครัว หรือองค์กร ในชุมชนเข้ามา มีส่วนในการคิด การตัดสินใจ การวางแผนดำเนินการพัฒนาครอบครัวและชุมชนของตนเอง โดยหลักการที่แท้จริงของการมีส่วนร่วมคือ การมีส่วนร่วมในลักษณะของความรู้สึกเป็นเจ้าของ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินตรวจสอบและร่วมรับผิดชอบถึงผลประโยชน์ ตั้งแต่ขั้นตอนแรก จนถึงขั้นสุดท้าย

2. ลักษณะของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมี 4 ลักษณะ ดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2542, หน้า 179)

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ หมายถึง การร่วมคิด ค้นหา และตัดสินใจหรือการกำหนดรายละเอียดของสิ่งที่จะดำเนินการ
2. ด้านการร่วมปฏิบัติการในกิจกรรมโครงการ หมายถึง การที่มีส่วนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมแรง ร่วมสมทบค่าใช้จ่าย การให้ข้อมูลที่จำเป็นตลอดจนการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการร่วมในการบริหารงานหรือการประสานงาน
3. ด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา เช่น มีรายได้เพิ่มขึ้นมีการกระจาย โอกาสทางการพัฒนาการรับความรู้ แนวความคิดและการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ มากขึ้น เป็นต้น
4. ด้านการตรวจสอบและประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมเพื่อการประเมินผลการดำเนินโครงการ โดยอาจดำเนินการผ่านกระบวนการทางการเมือง หรือ สื่อสารมวลชนต่าง ๆ

4.1 โครงการที่จัดทำขึ้นจะต้องแสดงให้เห็นกลุ่มเป้าหมายสนใจว่าจะสนองความต้องการของบุคคลอย่างแท้จริง

4.2 กลุ่มเป้าหมายนั้นต้องได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้มากที่สุด

4.3 การตัดสินใจต้องมาจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ และไม่ขัดแย้งต่อความเชื่อต่าง ๆ ในชุมชน

3. รูปแบบและกระบวนการการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถจำแนกตามลักษณะงานรูปแบบและกระบวนการ ที่ดำเนินการได้หลายมิติ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดการมีส่วนร่วมดังกล่าวไว้

หลากหลายประการ แนวคิดของ ลี เจ แครี (Lee J. Carry, 1976, p. 144) สามารถแบ่งเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ คือ

1. เป็นสมาชิก (Membership) คณะกรรมการชุมชน สมาชิกองค์กรชุมชน
2. เป็นผู้เข้าร่วมประชุม (Attendance at meeting) การปฏิบัติของโครงการฯ
3. เป็นผู้ออกเงิน (Financial contribution) ผู้สนับสนุนทางการเงินและอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน
4. เป็นกรรมการ (Membership on committees) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ
5. เป็นประธานหรือผู้นำ (Position of leadership) ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไบอันฟ และไวท์ (Bryant & White, 1996, p. 71) แบ่งกรณีการมีส่วนร่วมเป็น 3 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมในระดับแนวนอน (Horizontal forms of participation) เป็นการมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิมที่กำหนดโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิก หรือพฤติกรรม เช่น กิจกรรมกลุ่ม ผลประโยชน์การแนะนำชักชวน การมีส่วนร่วมแบบนี้ ประชาชนจะเข้ามามีส่วนในความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่าง ๆ

2. การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง (Vertical forms of participation) เกิดในช่วงต่อจากแบบที่ 1 การมีส่วนร่วมในแนวตั้งเป็นการที่ประชาชนมีความสัมพันธ์ในเรื่องต่าง ๆ กับผู้นำหรือเจ้าหน้าที่ เพื่อได้รับผลประโยชน์จากกันและกัน

3. การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Participation in administrative process) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งแนวนอนและแนวตั้ง อาจเป็นการแบบของกิจกรรมที่กลุ่มผลประโยชน์กำหนดการตัดสินใจในการบริหารหรือแลกเปลี่ยน แต่มีการเข้าไปรวมมากกว่า 2 แบบข้างต้น เช่น การตัดสินใจ ขอมรับเทคโนโลยี การวางแผนทำกิจกรรมมุ่งหลังคาบ้านร่วมกัน การวางแผนการตลาด การเข้าร่วมรับการฝึกอบรมลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

โคเฮิน และอันฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1977, pp. 7-17) ได้เสนอแนวคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมว่ามี 3 มิติ (Dimensions) โดยมิติการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วย

1. มีส่วนร่วมอะไรบ้าง (What) แบ่งเป็น
  - 1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making)
  - 1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation)
  - 1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)
  - 1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

2. มีส่วนร่วมกับใครบ้าง (Whose) ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ต่างชาติ ทั้งนี้ให้พิจารณาคุณลักษณะทางประชากร สังคม และ เศรษฐกิจของผู้เข้ามีส่วนร่วมในเรื่อง อายุ เพศ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา ระดับชั้นทางสังคม อาชีพ ระดับรายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย การถือครองที่ดิน

3. มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง (How) โดยพิจารณาจาก

3.1 การมีส่วนร่วมเกิดจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง

3.2 ถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือแรงจูงใจ

3.3 โครงสร้างชุมชน

3.4 ช่องทางการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น

3.4.1 การมีส่วนร่วมโดยผ่านปัจเจกชนหรือผ่านกลุ่ม

3.4.2 การมีส่วนร่วมโดยตรง หรือโดยอ้อม (ผ่านตัวแทน)

3.4.3 การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

3.5 ระยะเวลา (Duration) ความต่อเนื่องของกิจกรรม

3.6 ขอบข่าย (Scope) ความครอบคลุมของกิจกรรม

3.7 ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเศษย์ (2527, หน้า 183) รูปแบบของการมีส่วนร่วมในชุมชนแบ่งออกได้ ดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงโดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน เช่น การรวมกลุ่มของเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ

2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อมโดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน เช่น กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน กรรมการหมู่บ้าน

3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้โดยผ่านองค์กรไม่ใช่ผู้แทนของประชาชนเช่นสถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไหร่ก็ได้ตลอดเวลา

4. ช่องทางที่มีส่วนร่วมเกิดขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมโดยปัจเจกชนบุคคลหรือผ่านกลุ่ม การมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม การมีส่วนร่วมเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

5. ระยะเวลาความต่อเนื่องของกิจกรรม

6. ขอบข่ายกิจกรรมครอบคลุมขนาดไหน

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2542, หน้า 130-132) ได้สรุปเงื่อนไขที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแบ่งได้ 6 ประเภท คือ

1. เงื่อนไขทางการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม
2. เงื่อนไขของโครงการพัฒนา
3. เงื่อนไขของนักพัฒนา
4. เงื่อนไขของผู้นำ
5. เงื่อนไขทางการบริหารจัดการ
6. เงื่อนไขทางสังคมและจิตวิทยาเงื่อนไขที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

เท่าที่ควร

วุฒิสาร ตันไชย (2543, หน้า 105-112) เสนอปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อท้องถิ่นและความเป็นท้องถิ่น กล่าวคือ คนไทยขาด Civic Culture ขาดความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่นไม่สนใจติดตามตรวจสอบ กำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการและพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้า

2. วิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น คือชาวบ้านจะมีความประนีประนอมสูงเพราะมีความสัมพันธ์ในเครือญาติ และมีความเกรงใจประกอบกับชาวบ้านมีการพูดคุยกันเมื่อเกิดปัญหา

3. วัฒนธรรมการยึดตัวบุคคล เป็นผลมาจากสังคมไทยเป็นระบบอุปถัมภ์ ประชาชนขาดความรู้ที่แท้จริงทำให้ถูกชักจูงและขาดอิสระในการตัดสินใจจากแนวคิดทัศนคติดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 3 ประการ คือ

3.1 เงื่อนไขตัวบุคคล ได้แก่ ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อส่วนบุคคล วิถีชีวิต ความรู้สึกและความผูกพันกับท้องถิ่น ความรู้ความสามารถและศักยภาพของประชาชน ความพึงพอใจ ความเต็มใจและอิสระในการเข้ามามีส่วนร่วม

3.2 เงื่อนไขเกี่ยวกับโครงการ ได้แก่ ลักษณะของกิจกรรม โครงการพัฒนาการเข้าถึงการบริหารจัดการ โครงการ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระบบบริหารจัดการ ความยืดหยุ่นของโครงการ ความต่อเนื่องของโครงการความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยี ทรัพยากรที่ต้องการ

3.3 เงื่อนไขสภาพแวดล้อม ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมชุมชน ผู้นำ ผู้มีอิทธิพล การไหลเวียนของข่าวสารและความรู้ใหม่ ๆ ในชุมชน การสนับสนุน ส่งเสริมจากหน่วยงาน เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

1. ความหมายของวัฒนธรรม

สังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง วัฒนธรรมเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมและจิตใจของมนุษย์เป็นสิ่งที่ช่วยให้โครงสร้างทางสังคมคงอยู่ เพราะมีความผูกพันทางจิตใจของหลาย ๆ คนเข้าด้วยกัน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความ และความหมายของเครือข่ายไว้มากมาย ดังนี้

ยศ สันติสมบัติ (2540, หน้า 100) กล่าวว่า วัฒนธรรม เป็นระบบความเชื่อและค่านิยมทางสังคม ซึ่งอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์วัฒนธรรมคือ กฎระเบียบ หรือมาตรฐานของพฤติกรรมที่คนในสังคมยอมรับ วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีการเปลี่ยนแปลงและสืบทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541, หน้า 10) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่หล่อหลอมขึ้นผ่านการปฏิสัมพันธ์หรือได้รับการถ่ายทอดบริบทแวดล้อม เช่น ได้รับการถ่ายทอดจากความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี การศึกษา สื่อมวลชน ฯลฯ กลายเป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำของคนในสังคมเป็นส่วนใหญ่ที่สำคัญวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นกลางสามารถนำมาซึ่งความเจริญงอกงาม หรือความเสื่อมเสียแก่สังคมได้

กฤษณา วงษาสันต์ และคณะ (2542, หน้า 82) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือรูปแบบหรือแบบแผนในการดำรงชีวิตของบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมมองใน 2 ลักษณะคือ ลักษณะที่เป็นภาวะ (Condition) มองวัฒนธรรมในแง่กฎเกณฑ์กลาง ๆ เพื่อเปรียบเทียบว่าคนไหนมีวัฒนธรรม หรือไม่ อีกลักษณะหนึ่งหมายถึงการกระทำ (Action) คือการนเอารูปแบบมาถือปฏิบัติในการดำรงชีวิต โดยที่วัฒนธรรมเป็นรูปแบบแห่งพฤติกรรม ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมยึดถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิตไม่ว่าในด้านความคิด ความเชื่อ หรือการกระทำ และได้มีการสืบทอดต่อกันมาเป็นทอด ๆ

มะลิ ควรคะเนิง (2545) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่เกิดจากการเรียนรู้และการปลูกฝังทางกระบวนการทางสังคม (Socialization) ซึ่งสามารถเลือกสรรความเชื่อความคิดถ่ายทอดทางสังคมโดยอาศัยสัญลักษณ์หรือเป็นแบบของความเชื่อและสิ่งที่คาดหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่ร่วมกันในบรรดาสมาชิกขององค์กร และความเชื่อจะกลายเป็นกฎระเบียบของพฤติกรรมกรปฏิบัติเรียกว่าบรรทัดฐาน วัฒนธรรมจึงเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟุ้ง และคณะ (2546, หน้า 25) กล่าวว่า วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้นมิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรม ความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน

อกิน รพีพัฒน์ (2551, หน้า 72) ให้ความหมายของวัฒนธรรม คือ องค์กรร่วมที่ซับซ้อนซึ่งรวมถึงความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลปกรรม กฎหมาย ประเพณี ความสามารถและลักษณะนิสัยอื่น ๆ ที่คนได้รับมาในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุง เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตซึ่งมีความ เป็นองค์กรร่วมที่ซับซ้อน และมีความหมายรวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ของมนุษย์ ที่สะท้อนถึง ความคิด ความเชื่อความรู้สึกรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม ประเพณีและการแสดงออกอันเป็นพฤติกรรมร่วมกันของมนุษย์ในเรื่องต่าง ๆ

2. ลักษณะพื้นฐานทางวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร (2544, หน้า 13) ได้สำรวจงานเขียนทางด้านมานุษยวิทยาของ A.L.Krober และ Clyde Kluckhohn พบว่า วัฒนธรรม เป็นระบบความเชื่อและค่านิยมทางสังคมที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นกฎระเบียบหรือมาตรฐานที่คนในสังคมยอมรับจนเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม โดยอธิบายลักษณะพื้นฐานทางวัฒนธรรมไว้ 6 ประการ คือ

1. วัฒนธรรม เป็นความคิดร่วมและค่านิยมทางสังคม ซึ่งเป็นตัวกำหนดมาตรฐานของพฤติกรรมคน ในวัฒนธรรมเดียวกันจะสามารถคาดคะเนพฤติกรรมของพฤติกรรมผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งทำให้พฤติกรรมของเขามีความสอดคล้องต้องกันกับผู้อื่น
2. วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ที่ละเล็กทีละน้อยจากการเกิดและเติบโต ในสังคมแห่งนี้ เปรียบเสมือนมรดกทางสังคม ได้รับถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม หรือกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม
3. วัฒนธรรม มีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์ พฤติกรรมของมนุษย์มีต้นกำเนิดมาจากการใช้สัญลักษณ์ระบบสัญลักษณ์ช่วยให้มนุษย์สามารถเก็บรวบรวมความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับธรรมชาติอย่างเป็นระบบและสามารถถ่ายทอดความรู้นั้นไปยังคนรุ่นหลังต่อไป
4. วัฒนธรรม เป็นองค์ความรู้และภูมิปัญญา ในลักษณะนี้วัฒนธรรมมีหน้าที่สนองตอบความต้องการพื้นฐานของมนุษย์วางกฎเกณฑ์ให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อให้สังคมทำงานได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้มนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม เป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี เพื่อความเจริญและความอยู่รอดของมนุษย์

5. วัฒนธรรม เป็นกระบวนการที่มนุษย์กำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิต และ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว เมื่อมนุษย์ในสังคมพยายามกำหนดนิยามความหมาย กระบวนการกำหนด ความหมายก็ย่อมกลายเป็นการสร้างแนวความคิด มนุษย์ได้สร้างสถาบันหรือองค์การขึ้นมาเพื่อทำ หน้าที่รองรับการตีความทุกด้าน และการตีความย่อมมีการเปลี่ยนแปลงหรือการตีความใหม่ที่ แตกต่างไปจากเดิม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและเนื้อหาของสถาบันสังคมตาม ไปด้วย

6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งไม่หยุดนิ่ง แต่มีการเปลี่ยนแปลงปรับตัวอยู่ตลอดเวลา การ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม มีสาเหตุหลายประการอย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทาง วัฒนธรรม อย่างรวดเร็วฉับพลันจะนำมาซึ่งผลเสียมากกว่าผลดี

นันทสาร สีสลับ (2545, หน้า 166-167) กล่าวว่า เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตเป็น แบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ของ สมาชิกในสังคมเดียวกัน จึงมีขอบข่ายดังนี้

1. วัฒนธรรม เกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกันเป็นแนวเดียวกันอย่าง ต่อเนื่องของ สมาชิกในสังคมมีการสืบทอดเป็นมรดกต่อกันจากอดีต หรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์ คิดค้นสร้างสรรค์ ขึ้นมาใหม่ หรืออาจรับจากสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่น และหากสมาชิกยอมรับ และยึดถือเป็น แบบแผนปฏิบัติร่วมกันก็ถือว่าเป็นมรดกของสังคม

2. วัฒนธรรม ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์ คิดค้น สิ่งใหม่ วิธีใหม่ ที่ใช้แก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ย่อมทำให้สมาชิก เกิดความนิยม ในที่สุดวัฒนธรรมเดิมก็เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. วัฒนธรรม ในแต่ละกลุ่มชนย่อมมีเนื้อหา รูปแบบ บทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกันไป หากว่าความต่างนั้นไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมก็สมควรให้กลุ่มชน ทั้งหลาย มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน ซึ่งถือเป็นธรรมชาติของวัฒนธรรม

4. วัฒนธรรม เป็นพื้นฐานและเครื่องมือสำหรับสร้างความสามัคคีกลมเกลียว และความ เป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติปฏิบัติตาม และพร้อมที่จะ เคารพชีวิตร่วมกันทั้งในยามสุขและยามทุกข์

5. วัฒนธรรม เป็นกรอบและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อม จึงถือได้ว่าวัฒนธรรมเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในสังคม

6. วัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งช่วยให้สมาชิกมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันอันจะทำให้ เกิดความรัก สามัคคี และส่งผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะได้

ศิลปชัย ศรีเกียรติ (2541, หน้า 31-32) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีคุณลักษณะสำคัญดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้จากสังคม กล่าวคือ วัฒนธรรมไม่ได้เกิดมาพร้อมกับบุคคล หรือได้รับจากการถ่ายทอดทางชีวภาพหรือกรรมพันธุ์ หากแต่เป็นสิ่งที่บุคคลเรียนรู้จากสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ วัฒนธรรมในกรณีนี้จึงเป็นสิ่งที่สมาชิกสังคมเดียวกันจะต้องมีหรือปฏิบัติร่วมกัน เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ๆ เช่น ภาษา กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี การกินอยู่ การแต่งกาย ฯลฯ

2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายทอดได้ หมายถึง วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มียู่ในสังคม เป็นมรดกของสังคม วัฒนธรรมจึงมีการสอนหรือถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อนให้คนรุ่นต่อมา จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง หรือจากกลุ่มชนหนึ่งไปสู่อีกกลุ่มชนหนึ่ง โดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด

3. วัฒนธรรมในแต่ละสังคมจะแตกต่างกัน กล่าวคือ วัฒนธรรมในสังคมหนึ่งจะแตกต่างไปจากสังคมหนึ่ง ทำให้แบบแผนในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ทั้งในทางสังคมการเมือง การปกครอง การบริหาร เศรษฐกิจ ฯลฯ แตกต่างกันไป เช่น วัฒนธรรมของชาวเมืองกับชนบท ชาวไทยกับชาวต่างชาติหรือชาติอื่น ๆ

4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ที่เกิดจากการเรียนรู้สามารถถ่ายทอดกันได้ ซึ่งในการเรียนรู้นั้น เนื่องจากมนุษย์เป็นผู้ที่มีสมอง หรือความคิด ดังนั้น ในการถ่ายทอด วัฒนธรรมสามารถที่จะคิดค้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ได้ เพื่อความเหมาะสม ตลอดจนสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับวัฒนธรรมและสังคม

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม มีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญคือ เป็นความคิดและค่านิยมร่วมที่แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ เป็นการรับรู้ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ โดยแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม และมีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยใช้การสื่อสารวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมแต่ละสังคมหรือแต่ละเรื่องราว

3. องค์ประกอบของวัฒนธรรม

พวงผกา ประเสริฐศิลป์ (2543, หน้า 74) กล่าวถึงองค์ประกอบวัฒนธรรมประกอบไปด้วย องค์ประกอบองค์การองค์พิธีการองค์วัตถุมีรายละเอียดดังนี้

1. องค์คติ (Concept) หมายถึง ความเชื่อ ความคิดเห็น ความเข้าใจ อุดมการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติการยอมรับในสิ่งที่ถูกคิด เหมาะสมหรือไม่ ซึ่งแล้วแต่กลุ่มชนใครจะใช้มาตรฐานใดในการตัดสินใจ หรือเป็นเครื่องวัดสภาพแวดล้อมของตน

2. องค์การ (Association or organization) หมายถึง กลุ่มสังคมที่มีการจัด สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราได้อย่างเป็นระเบียบและมีระบบในการบริหารอย่างชัดเจน ทำให้เกิดความ

สะดวกสบาย รวดเร็ว ถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการบริหารงาน หรือทำงานและปกครอง คนได้
 อย่างดี

3. องค์พิธีการ (Usage) เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยอมรับกัน โดยทั่วไป ซึ่ง
 แสดงออกในรูปของพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การขึ้นบ้านใหม่ พิธีแต่งงาน

4. องค์วัตถุ (Instrumental and symbolic objects) คือวัฒนธรรมทางวัตถุที่มีรูปร่าง
 สามารถมองเห็น สัมผัส จับแตะต้องได้ เช่น เครื่องใช้ในระบบการเกษตรกรรม โรงเรียน สถานที่
 ต่าง ๆ และเครื่องมือเครื่องใช้ทางวัฒนธรรม

กาญจนา แก้วเทพ (2544, หน้า 17) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมในเชิงองค์ประกอบไว้เช่นกัน
 มีรายละเอียดดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นระบบความรู้ความคิด ความเข้าใจความเชื่อ
2. วัฒนธรรมเป็นระบบอารมณ์ความรู้สึก
3. วัฒนธรรมเป็นระบบการประพฤติปฏิบัติธรรมเนียมประเพณี
4. วัฒนธรรมเป็นระบบค่านิยม
5. วัฒนธรรมประกอบด้วยองค์ประกอบแบบทวิลักษณ์ 2 ส่วน คือ ส่วนที่มองเห็น และ
 ส่วนที่มองไม่เห็น หรือประกอบด้วยส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ

ดังนั้น องค์ประกอบร่วมของวัฒนธรรมจึงประกอบด้วยความเชื่อ ความคิดเห็น ความ
 เข้าใจ อุดมการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นนามธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีรูปร่างสามารถมองเห็น
 สัมผัสจับแตะต้องได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีกลุ่มสังคมที่อยู่กับความเชื่อนั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีประวัติศาสตร์และ
 ศิลปวัฒนธรรมที่ยาวนานยาวนาน เครือข่ายวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรีจึงมีบทบาทสำคัญในการ
 อนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า เครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี
 เป็นพลังขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

1. ยุทธศาสตร์หลักในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรีมีศักยภาพในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมอย่างมาก ด้วยความหลากหลายทาง
 วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การวางยุทธศาสตร์ที่
 เหมาะสมจะช่วยให้การขับเคลื่อนวัฒนธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังนี้

1.1 อนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม เครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี จัดทำ
 แผนอนุรักษ์โบราณสถาน วัดวาอาราม และแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมอื่น ๆ นอกจากนั้นยัง

สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม อีกทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 ส่งเสริมการเรียนรู้และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม เครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เช่น การจัดนิทรรศการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ สร้างสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย สนับสนุนการจัดทำเอกสารเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่ข้อมูลทางวัฒนธรรม

1.3 พัฒนาศักยภาพของบุคลากร นอกจากนี้ เครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี ยังมีการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม สร้างเครือข่ายนักวิชาการ ศิลปิน และช่างฝีมือ อีกทั้งยังส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรจากพื้นที่อื่น

1.4 สร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ โดยเครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี ให้การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการดำเนินงาน เพื่อสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ อีกทั้งยังสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

1.5 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี มีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งยังสร้างผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2. บริบทของเครือข่ายวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

2.1 ความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ของจังหวัดชลบุรีเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรมทั้งไทยพื้นบ้านและศิลปะจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเล ประเพณี และวิถีชีวิตชาวประมง เช่น ประเพณีกองข้าว และงานประเพณีวิ่งควาย เป็นประเพณีเก่าแก่ที่สะท้อนวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวนาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคกลางของประเทศไทย ประเพณีทั้งสองนี้มีความเกี่ยวข้องกับการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในอดีต และเป็นการแสดงออกถึงความขอบคุณต่อธรรมชาติและสัตว์เลี้ยงที่ช่วยให้การทำนามีผลผลิตที่ดี หรือประเพณีแห่พระทางน้ำ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ที่บางแสน เป็นประเพณีที่งดงามและมีความหมายลึกซึ้ง สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างความเชื่อทางศาสนาพุทธ และวิถีชีวิตของชาวบางแสนที่อยู่คู่กับสายน้ำมาช้านาน อีกทั้งยังมีการละเล่นพื้นบ้าน ที่เกี่ยวข้องกับประมงในชุมชนชายฝั่งนั้น ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ สะท้อนวิถีชีวิตและความผูกพันของคนกับทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "เพลงเรือ" ที่เป็นทั้งการสื่อสารและการบันเทิงในขณะทำงาน

2.2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชลบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากมายที่ช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ เช่น วัดใหญ่อินทาราม ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่และ

มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีอายุเก่าแก่มากกว่า 600 ปี โดยเชื่อกันว่าสร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 6 แห่งกรุงศรีอยุธยา วัดแห่งนี้ได้ผ่านการบูรณะปฏิสังขรณ์มาหลายครั้ง แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมดั้งเดิมไว้ได้เป็นอย่างดี หรือตลาดเก่าซากแก้ว ตั้งอยู่ที่ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นชุมชนชาวจีนแต่จิวที่อพยพมาตั้งรกรากเมื่อกว่าร้อยปีก่อน และยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมไว้อย่างเข้มแข็ง การเดินเล่นในตลาดเก่าซากแก้วจึงเปรียบเสมือนการเดินทางย้อนเวลากลับไปสัมผัสวิถีชีวิตของชาวจีนในอดีต รวมถึง บ้านเขาดิน ชุมชนเล็ก ๆ ที่น่าสนใจมากแห่งหนึ่ง เนื่องจากมีการจัดการชุมชนที่น่าสนใจ โดยมีวิสาหกิจชุมชนที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม ทำให้ผู้ที่มาเยือนได้สัมผัสวิถีชีวิตของคนในชุมชนและเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน นอกจากนี้ การผสมผสานการท่องเที่ยวทางทะเลกับวัฒนธรรมท้องถิ่นยังช่วยสร้างเอกลักษณ์และความโดดเด่น เช่น การส่งเสริมอาหารพื้นบ้าน การจัดแสดงศิลปะการแสดงท้องถิ่น และการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมชุมชน

2.3 ภาวการณ์ขยายวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชลบุรีประกอบไปด้วยหลายภาคส่วนที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ ภาครัฐและหน่วยงานวัฒนธรรม เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และเทศบาลต่าง ๆ อีกทั้งชุมชนและองค์กรท้องถิ่น ที่เป็นผู้ดูแลรักษาประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงในภาคการศึกษา เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทในการสร้างการเรียนรู้และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมให้กับเยาวชน และภาคเอกชน เช่น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจท้องถิ่นที่สนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาการท่องเที่ยว

2.4 ความท้าทายในการขับเคลื่อนเครือข่ายวัฒนธรรม แม้จังหวัดชลบุรีจะมีศักยภาพสูงในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม แต่ก็ยังคงเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ เช่น ความเป็นเมืองและการเติบโตของอุตสาหกรรม ที่อาจส่งผลกระทบต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม หรือการขาดความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมจากคนรุ่นใหม่ ทำให้การสืบทอดประเพณีบางอย่างลดความสำคัญลง รวมถึงการพึ่งพาการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์มากเกินไป อาจทำให้เกิดการสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

2.5 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี คือ การสร้างการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน โดยบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน อีกทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนและสถาบันการศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกฝังให้เยาวชนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควบคู่กับการอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดการ

สร้างรายได้แก่ชุมชนและรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล ในการเผยแพร่และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมสู่สาธารณะ

เครือข่ายวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรีมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ด้วยความร่วมมือจากภาคีทุกภาค ส่วน และการพัฒนาที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม เครือข่ายวัฒนธรรมเหล่านี้ สามารถเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนชลบุรี ต่อไป

3. กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี

เครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรีมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงคนในชุมชน องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความสนใจในเรื่องของวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 5 ประเภทเครือข่าย ดังนี้

3.1 ภาคชุมชน ได้แก่

- 3.1.1 ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนตะเคียนเตี้ยภาคชุมชน
- 3.1.2 เราสีซัง
- 3.1.3 ปราชญ์ชาวบ้านพนัสนิคม
- 3.1.4 กลุ่มอนุรักษ์ขนมไทย บ้านหัวโกรก
- 3.1.5 กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม อำเภอกะจันทร์
- 3.1.6 กลุ่มวัฒนธรรมผู้นับถือศาสนาอิสลาม เกาะจันทร์
- 3.1.7 เครือข่ายรุกขมรดกต้นไม้ใหญ่จังหวัดชลบุรี
- 3.1.8 ชุมชนท่าเรือพลี
- 3.1.9 เครือข่ายโอท็อป อำเภอสรีราชา
- 3.1.10 กลุ่มพัฒนาสตรีเทศบาลเมืองสัตหีบ
- 3.1.11 ชมรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย อำเภอสัตหีบ

3.2 องค์กรสาธารณประโยชน์ ได้แก่

- 3.2.1 ชมรมรักดนตรีไทย จังหวัดชลบุรี
- 3.2.2 ชมรมยุวพุทธิกสมาคม จังหวัดชลบุรี

3.3 ภาคเอกชน ได้แก่

- 3.3.1 บริษัท ฌุสา เลเจน สยาม จำกัด
- 3.3.2 ชมรมครูดนตรีไทย มหาวิทยาลัยบูรพา

- 3.3.3 กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร บ้านตม
- 3.3.4 เครือข่ายวัฒนธรรมวิทยาลัยเทคโนโลยีชลบุรี
- 3.3.5 โรงเรียนนาฏศิลป์ไทย ชลบุรี
- 3.3.6 ชมรมพุทธญาณวิโมกษ์
- 3.3.7 กลุ่มผ้าบาติกจังหวัดชลบุรี

3.4 ภาครัฐ ได้แก่

- 3.4.1 เครือข่ายวัฒนธรรมโรงเรียนบางละมุง
- 3.4.2 ชมรมครูดนตรีไทยจังหวัดชลบุรี (โรงเรียนชนกถยานุกุล)
- 3.4.3 กศน.อำเภอศรีราชา
- 3.4.4 เครือข่ายวัฒนธรรมโรงเรียนชนกถยานุกุล
- 3.4.5 หอสมุดแห่งชาติชลบุรี
- 3.4.6 เครือข่ายวัฒนธรรมโรงเรียนทุ่งศุขลาพิทยา “กรุงไทยอนุเคราะห์”
- 3.4.7 กองการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
- 3.4.8 เครือข่ายวัฒนธรรมโรงเรียนบ้านสวน (จันอนุสรณ์)
- 3.4.9 เครือข่ายวัฒนธรรมโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี

5. ประชาชนชาวบ้าน ได้แก่

- 5.1 กลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุริย์วัลย์ เขิกขุนทด (2550) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านที่ผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสูงที่สุด คือ การวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ต่ำที่สุด คือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า 2.1 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มี 3 ด้าน คือ การสำรวจและจัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และการรักษาความปลอดภัยในแหล่ง

ห้องเที่ยว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2 จำแนกตามอายุ พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2.3 จำแนกตามอาชีพ พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.4 จำแนกตามกลุ่มองค์กรเครือข่าย พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2.5 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรม โดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 4 ด้าน คือ การวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นรินทร์ ผลว่า (2559) ได้ศึกษา การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมรการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเครือข่ายสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ในด้านอนุรักษ์วัฒนธรรมมากที่สุด ($\bar{X}=3.61$) รองลงมา 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.54$) ด้านพัฒนาวัฒนธรรม และด้านถ่ายทอดวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่ส่งเสริมน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านวิจัยวัฒนธรรม ($\bar{X} = 2.87$) เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเครือข่ายสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเครือข่ายสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ในภาพรวม จำแนกตามระดับของเครือข่ายสภาวัฒนธรรม จำนวนสมาชิก และตำแหน่ง พบว่า ระดับของสภาวัฒนธรรมฯ และตำแหน่งในสภาวัฒนธรรมฯ ต่างกัน มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่เมื่อจำแนกตามจำนวนสมาชิกในสภาวัฒนธรรมฯ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ของเครือข่ายสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ที่พบมากที่สุด ได้แก่ ขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์หรือส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เพียงพอ และมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรอย่างเพียงพอ

กรรณิการ์ บุญยัง และคณะ (2556) ได้ศึกษา การสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมโดยเครือข่ายชุมชนคนแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างเครือข่ายนักวิจัยชุมชน เป็นการเชื่อมบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ใ้เวทีประชุมใหญ่ และกลุ่มย่อย สร้างความเข้าใจร่วมกัน มีเป้าหมายเดียวกันจนเกิดเป็นเครือข่าย 6 หมู่บ้าน 3 ตำบล ทำงานร่วมกับเครือข่ายภายนอก ใช้กระบวนการ CBR พัฒนา CBT อย่างเป็นขั้นตอน เกิดพลังชุมชนที่อยากมีส่วนร่วมในการสร้างหรือปรับชุมชนเพื่อให้เกิดความประทับใจสำหรับผู้มาเยือน

2) การศึกษาสำรวจ เชื่อมโยงองค์ความรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชนมีการค้นพบเชิงลึกถึงความสัมพันธ์ เชื่อมโยงทั้งทุนทางธรรมชาติ วัฒนธรรม สังคมที่มีความสัมพันธ์กับประเทศเมียนมาร์ ประวัติศาสตร์เกี่ยวโยงช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เส้นทางเดินวัวที่เชื่อม โยงเศรษฐกิจของคนใน สมัยก่อน นำมาเป็นฐานในการคิดกิจกรรมและเส้นทางให้มีเสน่ห์ น่าสนใจ สร้างความประทับใจ ให้กับนักท่องเที่ยว 3) การออกแบบและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม ชุมชนได้รับการพัฒนาองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ เปิดแนวคิดใหม่จากการดูงานชุมชนต้นแบบ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นทุนของตนเอง ภายใต้อัตลักษณ์ร่วมที่ว่า “โสมสเดย์อบอุ่น สมดุลสองแผ่นดิน ถิ่นสุขสงบ” และ 4) ผลการพัฒนาและประเมินศักยภาพการบริหารจัดการและให้บริการ จัดทำเป็น ไปสเตอร์ เสนอไปยังภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก ผู้ที่สนใจ ผ่านการเชิญแบบปากต่อปาก สื่อออนไลน์ facebook ทำให้ได้มีโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นอาชีพเสริมเกิดการ กระจายรายได้ในเครือข่ายชุมชน มีการพัฒนาตนเองปรับบุคลิก สร้างสีสันในการเป็นนักร้อง และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

นพชัย ฟองอิสสระ (2559) ได้ศึกษา รูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ โสมสเดย์กลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบ้านสองแควพัฒนา เทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายผลการศึกษาพบว่า การสร้างเครือข่ายทางสังคมของการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมและโสมสเดย์บ้านสองแควพัฒนา ถูกสร้าง ผ่านความเชื่อและพิธีกรรมของชาติพันธุ์ อาข่าแบบดั้งเดิมและถูกขับเคลื่อน โดยเทศบาล ตำบลแม่ยาว ตามโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตำบลแม่ยาว นอกจากนี้อดีตผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นอาสาสมัครได้ผลักดัน โครงการดังกล่าว ร่วมกับ ภาครัฐให้เกิดขึ้น ส่งผลให้การสร้าง เครือข่ายทางสังคมการท่องเที่ยววัฒนธรรมและ โสมสเดย์ของ กลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบ้านสอง แควพัฒนา เกิดขึ้น ในปี พ.ศ. 2556 และเปิดรับนักท่องเที่ยวเข้ามาใน หมู่บ้าน ในปี พ.ศ. 2557 ภายใต้อาสาสมัครท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ใน กิจกรรมการแสดง อย่างไรก็ตาม ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558 ความร่วมมือต่อกิจกรรม ในชุมชนของชาวบ้านได้มีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวครั้งใหญ่โดยเปลี่ยนความเชื่อดั้งเดิม สูการ รับความเชื่อศาสนาคริสต์เนื่องจากข้อจำกัดของกฎระเบียบขงสังคมอาข่า ไม่สอดคล้อง ต่อการดำเนิน ชีวิตประจำวันและเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในช่วงการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาโดยการใช้ ศาสนาเป็นหนทางปรับตัวสู่กระแสทุนนิยม แม้ว่าจะมีการละทิ้งกฎอาข่า แต่ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ใหม่ นั้น ถูกแทนที่ด้วยความสัมพันธ์แบบทางการ ด้วยมติจากวาระ การประชุม เพื่อให้กิจกรรมใน สังคมดำเนินต่อไป

วนิษา วิบูลย์ศิลป์ (2560) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผล

การศึกษาพบว่า 1. ด้านภาวะผู้นำ ผู้นำชุมชนของหมู่บ้านคีรีวง มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยการความร่วมมือกันในการพัฒนา ชุมชน หมู่บ้านคีรีวงให้สามารถพึ่งตนเองได้ เริ่มต้นกลุ่มชาวบ้านที่ปลูกสมุนไพร แพทย์แผนไทย มีแนวคิด พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งโดยเริ่มจากฐานของครอบครัว ให้ทุกครอบครัวมีความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ประเพณี โดยมีดำเนินการแรกคือเอาวัตถุดิบทางการเกษตรที่ทิ้งเปล่ามาสร้างมูลค่า นั่นคือการแปรรูปเปลือกมังคุดเป็นสบู่ แชมพูสมุนไพรเปลือกมังคุดและสั้มแขก จนมีคณะ ศึกษาฐานด้านธุรกิจชุมชนจากสถานที่ต่าง ๆ มากมาย มีชื่อเสียงโด่งดัง กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ในปัจจุบัน 2. ด้านการมีส่วนร่วม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหมู่บ้านคีรีวง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยการรับความคิดเห็นผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้านของตำบล ด้านการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มาจัดทำแผนพัฒนา เพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จากนั้นก็ดำเนินการ ตามขั้นตอน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และมอบหมายผู้เกี่ยวข้องดำเนินการและแจ้งแก่ประชาชนทราบ 3. ด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการบริหาร ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากร ด้านการบริหาร จัดการ มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ อย่าง สมดุล บุคลากรมีความรู้ ความสามารถโดยผู้นำชุมชน ภาครัฐ ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณ ในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่งดงาม มีอากาศและทิวทัศน์ที่สวยงาม และมีการบริหารจัดการที่ดี ส่งผลให้หมู่บ้านคีรีวงกลายเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวที่สำคัญทางธรรมชาติของ จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน 4. ด้านทุนทางสังคมและต้นทุนทางธรรมชาติ ต้นทุนทางสังคม และต้นทุนทางธรรมชาติมีผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมู่บ้านคีรีวงเป็นอย่างมาก เนื่องจากความร่วมมือทางสังคมจากผู้เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายได้ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน กรรมการชุมชน ตลอดจนสมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยกันคิด อีกทั้งมี ต้นทุนทาง ธรรมชาติที่สวยงาม มีความอุดมสมบูรณ์ มีอากาศที่บริสุทธิ์จึงดึงดูดให้ผู้คนมาท่องเที่ยวจำนวนมาก

นันทศาล มุกดามนตรี (2556) ได้ศึกษา ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอันดามัน : กรณีศึกษาเกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมชุมชน ท้องถิ่นบนเกาะยาวน้อย เป็นชุมชนที่มีศักยภาพเอื้อต่อการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน โดยมีจุดแข็งในเรื่องความสามัคคี 2. ทุนทางสังคมของชุมชนเกาะยาวน้อย เป็นทุนบุคคลใน ท้องถิ่นที่เป็นจุดแข็งของชุมชน การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกิจชุมชน การเผยแพร่กิจกรรมสร้างองค์ ความรู้เพื่อเสริมสร้างการประกอบอาชีพในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน 3. แนวทางของชุมชนท้องถิ่นในการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้แนวทาง

ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงเป็นต้นแบบ 4. ผสมผสานวิถี อิสลาม ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีศูนย์การเรียนรู้ทางธรรมชาติ ทางทะเล

จริยาวัฒน์ โลหะพนตระกูล (2553) ได้ศึกษา การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการ จัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชน ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบาง น้ำผึ้ง สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชน เรื่องผลผลิตทางการเกษตรได้ภาครัฐเข้ามีส่วนร่วม มีผู้นำที่ เข้มแข็งได้จัดสรรงบประมาณมาสนับสนุนเพียงพอ เช่น ด้านคมนาคม สาธารณูปโภค เป็นต้น ในส่วนของ กระบวนการจัดการเพื่อบรรลุตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการจัดการ 3) ด้านกิจกรรมกระบวนการและ 4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม รวมถึงการ ประชาสัมพันธ์ควรร สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกับพื้นที่ตำบล ไกล่เคียงให้มากขึ้น

รุ่งภัสสรณ์ ศรีธาธาณพัฒน์ (2566) ได้ศึกษา การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ ชาวชุมชนตลาดวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า 1) อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ ชาวชุมชนตลาดวิเศษชัยชาญ ได้แก่ อัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิต อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ด้านการค้าขายและอัตลักษณ์ทางด้านพหุวัฒนธรรม 2) ศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของ ชาวชุมชนตลาดวิเศษชัยชาญในภาพรวม มีศักยภาพ 3 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการ ท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวและศักยภาพในการ บริหารจัดการ 3) รูปแบบ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวชุมชนตลาดวิเศษชัยชาญที่ผู้วิจัยนำเสนอ คือ “CODI MODEL” มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) 2) การจัดการตลาดเชิงรุก (Offensive marketing) 3) การอนุรักษ์วัฒนธรรมเชิงพัฒนา (Developmental conservation) และ 4) การเสริมสร้างเครือข่ายเชิงบูรณาการ (Integrated networking) และผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวชุมชนตลาด วิเศษชัยชาญ มีมาตรฐานการใช้ประโยชน์ทั่วไป มาตรฐานความเป็นไปได้ มาตรฐานความถูกต้อง และมาตรฐานความ ละเอียดครอบคลุมชัดเจน

คอนลาร์ เสนา (2563) ได้ศึกษา เครือข่ายทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเชิง พื้นที่ ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน ผลการวิจัยพบว่า 1) ประวัติและพัฒนาการเครือข่ายทางสังคม ในการพัฒนาสี่แยกอินโดจีน พบว่า สี่แยกอินโดจีนเริ่มจาก มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2540 ที่ได้กำหนดให้จังหวัด พิษณุ โลกและกลุ่มจังหวัดใกล้เคียงเป็นพื้นที่ของการพัฒนาเป็นสี่แยก Crossroad หรือ Intersection ของเส้นทางตะวันออก ตะวันตก เหนือ ใต้ ที่เรียกว่า East-West และ NorthSouth Corridor 2) กระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายทางสังคมในการพัฒนาสี่แยกอินโดจีน พบว่า เครือข่ายทางสังคมในการพัฒนาสี่แยกอินโดจีน ได้พัฒนาจากทุกภาคส่วนร่วมกัน คือ ภาครัฐ

ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาชน กลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการ ขับเคลื่อน เครื่องช่วยทางสังคมในการพัฒนาสี่แยกอินโดจีน คือภาครัฐ 3) ผลการดำเนินการเครื่องช่วยทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเชิงพื้นที่ตาม ยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีนพบว่า 1. เครื่องช่วยทางสังคมกับการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจทุกภาคส่วน ต้องร่วมมือกันพัฒนาศักยภาพ และต้องสามารถ จัดการทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ ได้อย่างเป็นระบบ 2. เครื่องช่วยทางสังคมกับการ ขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านวัฒนธรรม และเพื่อสร้างการอยู่ร่วมกัน ของประชาชนในพื้นที่สี่แยกอินโดจีน วัฒนธรรมในจังหวัดพิษณุโลกนับเป็นวัฒนธรรมที่เก่าแก่ที่มีมา ช้านาน อีกทั้งประเพณีทั้งหลาย เหล่านั้นยังใช้เป็นกุศโลบายให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การสืบทอดวัฒนธรรมเป็น กระบวนการที่สำคัญยิ่ง ที่จะดำรงไว้ซึ่งสิ่งที่ดีงามสืบไป และควรทำตั้งแต่วัยเด็ก ด้วยการปลูก จิตสำนึก ไม่ว่าจะเป็ในลักษณะการอบรมสั่งสอน หรือการปฏิบัติ เป็นแบบอย่างที่ดี ก็ตาม โดยเริ่ม จากชุมชน

จักรกฤษณ์ พิญาพวงษ์ (2557) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชน ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนทุ่งยั้งมีจุดเด่นด้าน วัฒนธรรมโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย ผลลัพธ์สำคัญของกระบวนการพัฒนา เครื่องช่วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ มีการก่อตั้งศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน โดยมี คณะกรรมการของศูนย์ฯ เป็นกลไกขับเคลื่อน เกิดการบูรณาการระหว่างองค์กรในชุมชน โดยใช้ ฐานภูมิปัญญาผลกระทบ ได้แก่ เกิดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน เกิดนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการขยายเครือข่าย ภูมิปัญญาข้ามพื้นที่ ปัจจัยที่มีผลต่อ การพัฒนาเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การมีจิตสำนึกร่วมกัน ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ การติดต่อสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ ศักยภาพของผู้นำการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การหนุนเสริมของนักวิจัยและ ภาคที่เกี่ยวข้อง

อุดมลักษณ์ คงคานรมิต และคณะ (2564) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม ของภาคีเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการจัดการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยผลการวิจัยพบว่า กลุ่มองค์กรประกอบการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตในการจัดการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษา กศน.เขต มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการบ่งชี้ความรู้ และกลุ่ม การเข้าถึงความรู้ สามารถกำหนดเป็นแนวทางการ พัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อ ส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษา กศน.เขต ได้ 2 ด้าน คือ 1) ด้านการบ่งชี้ความรู้ ประกอบด้วย วิธีการพัฒนา จุดมุ่งหมายของการพัฒนา และกระบวนการ

พัฒนา 2) ด้านการเข้าถึงความรู้ ประกอบด้วย วิธีการพัฒนา และจุดมุ่งหมายของการพัฒนา ซึ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ที่ สนับสนุนความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการ แก้ปัญหา การเข้าถึงการเรียนรู้ที่ได้รับจาก โปรแกรมการศึกษา การเข้าถึง กิจกรรมฝึกฝนอาชีพ และการเข้าถึงกิจกรรมการแสวงหาความรู้ ทักษะ

สยามมล เกษประดิษฐ์ (2559) ได้ศึกษา การศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีความแตกต่างระหว่างอาชีพ พบว่า มีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก คือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านกำหนดแผนนโยบาย และยุทธศาสตร์ด้านการติดตามประเมินผล และด้านที่ต่ำสุดคือด้านงบประมาณ และ 2) ปัญหาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยภาพรวมพบว่า มีปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อันดับแรกคือ ด้านกำหนดแผนนโยบายและยุทธศาสตร์ รองลงมา คือ ด้านงบประมาณด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร และด้านที่ต่ำสุดคือ ด้านการติดตามประเมินผล

วนิดา หริกประโคน (2563) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ อำนวยการ บุคลากรของศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้แทนชุมชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีสถานภาพตำแหน่ง และวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุมิตร สุวรรณ (2560) ได้ศึกษา แนวทางการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือพหุภาคีเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือพหุภาคีโดยการพัฒนา โครงการหรือกิจกรรม ที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน 1) โครงการที่จัดทำโดยโรงเรียน 10 โครงการด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดแหล่งการเรียนรู้ป้ายคำศัพท์ภาษาอังกฤษ การสร้างฐานการเรียนรู้การพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ทางการเกษตร การพัฒนาทักษะและความรู้ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ด้านการเกษตร ได้แก่ การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกพืชเศรษฐกิจ การปลูกเห็ดนางฟ้า เกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ด้าน

กายภาพ ได้แก่การปรับปรุงสนามเด็กเล่น 2) โครงการที่จัดทำโดยภาคีเครือข่าย ได้แก่การ
ประชุมสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมค่ายอาสาการถ่ายทอดความรู้ โดยนิสิต
นักศึกษาจิตอาสา การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ การมาเยี่ยมชม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การ
บริจาคสิ่งของและเงิน

สุทธิพันธ์ อรัญญาส (2564) ได้ศึกษา การพัฒนาการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย
ชุมชนสัมพันธ์วิถีพุทธ ผลการวิจัยพบว่า 1. แนวทางการปฏิบัติงานชุมชนสัมพันธ์ ได้แก่ การสร้าง
ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน สร้างกิจกรรมพัฒนาตามวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยการมีส่วน
ร่วมและเป็นเจ้าของร่วมกันของคนในชุมชน โดยนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาบูรณาการกับ
ความเชื่อ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนบนฐานการ วิเคราะห์ปัญหาความต้องการและศักยภาพของ
ชุมชน ดำเนินการในลักษณะเป็นข้อตกลงร่วมกัน ดังนี้ 1) ทิศทางการพัฒนา 2) กิจกรรมการพัฒนา
3) เป้าประสงค์ และ 4) ข้อตกลงร่วมกัน 2. หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่นำมาบูรณาการใช้เป็นหลัก
ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน และการสร้างเครือข่ายชุมชนสัมพันธ์วิถีพุทธ ได้แก่
สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 ภาวนา 4 พละ 5 สาราณียธรรม 6 อปริหานิยธรรม 7 และ
สัพปุริสธรรม 7 3. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนและการสร้างเครือข่ายชุมชนสัมพันธ์วิถี
พุทธ ต้องดำเนินการในลักษณะความร่วมมือของชุมชนกับส่วนงานหรือองค์กรที่จะเข้าดำเนินงาน
และ จะต้องประสานการมีส่วนร่วม ระหว่างชุมชนกับส่วนงานภาครัฐในพื้นที่ซึ่งเป็นเครือข่ายใน
เชิงโครงสร้าง และองค์กรภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุน รวมถึงกลุ่มหรือเครือข่ายการพัฒนาชุมชน
อื่นที่มีลักษณะการดำเนินงานคล้ายกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสานความร่วมมือ และการ
สนับสนุนซึ่งกันและกันของคนภายในชุมชน

ตารางที่ 2 สังกะหรห้งำนวิจัยที่เกี่ยวข้ง

ชื่อผู้วิจัย	ประเด็นการวิจัย	ตัวแปร	
		ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
สุริยวัลย์ เทิกขุนทด (2550)	การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมของ ผู้แทนองค์กรเครือข่าย วัฒนธรรมในจังหวัด นครศรีธรรมราช	1. เพศ 2. อายุ 3. อาชีพ 4. กลุ่มองค์กร เครือข่าย 5. ประสบการณ์การ ทำงานด้านวัฒนธรรม	การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม 5 ด้าน 1. การสำรวจและจัดทำ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว 2. การวางแผนพัฒนา ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว 3. การรักษาความ ปลอดภัยในแหล่ง ท่องเที่ยว 4. การบริหารจัดการ แหล่งท่องเที่ยว 5. การโฆษณาและ ประชาสัมพันธ์
นรินทร์ ผลว่า (2559)	การส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของเครือข่ายวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์	เครือข่ายสภา วัฒนธรรม 1. ระดับ 2. จำนวนสมาชิก ตำแหน่ง	การมีส่วนร่วมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของเครือข่ายวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์
กรรณิการ์ บุญยัง และคณะ (2556)	การสร้างเครือข่ายแหล่ง ท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ มรดกวัฒนธรรมโดย เครือข่ายชุมชนคนแม่ ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก	1. บริบท 2. ทรัพยากรธรรมชาติ 3. ประเพณี วัฒนธรรมพื้นถิ่น 4. ความเชื่อ 5. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	การมีส่วนร่วมในการ สร้างเครือข่ายแหล่ง ท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ มรดกวัฒนธรรม

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	ประเด็นการวิจัย	ตัวแปร	
		ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
นพชัย ฟองอิสสระ (2559)	รูปแบบการสร้าง เครือข่ายทางสังคมของ การท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมแบบโฮมส เตย์กลุ่มชาติพันธุ์อ่า บ้านสองแควพัฒนา เทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย	การสร้างเครือข่าย ทางสังคมของการ ท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมและ โฮมสเตย์	การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงของ นักท่องเที่ยว
วนิษา วิบูลย์ศิลป์ (2560)	การมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติหมู่บ้านศิรีวง ตำบลกำโลน อำเภอ ลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช	1. เพศ 2. อายุ 3. อาชีพ	การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวธรรมชาติ หมู่บ้านศิรีวง 1. ด้านภาวะผู้นำ 2. ด้านการมีส่วนร่วม 3. ด้านการบริหารจัดการ 4. ด้านทุนทางสังคมและ ต้นทุนทางธรรมชาติ
นันทศาล มุกดามนตรี (2556)	ชุมชนท้องถิ่นกับการมี ส่วนร่วมในการ พัฒนา แหล่งท่องเที่ยวชายฝั่ง ทะเลอันดามัน : กรณีศึกษาเกาะขวานอย จังหวัดพังงา	1. การมีส่วนร่วม ชุมชน 2. ทุนทางสังคมของ ชุมชนเกาะขวาน้อย	แนวทางการมีส่วนร่วม ของชุมชนท้องถิ่นในการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	ประเด็นการวิจัย	ตัวแปร	
		ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
จริยาวัฒน์ โลหะพน ตระกูล (2553)	การพัฒนาและแก้ไข ปัญหาชุมชน ด้วยการ จัดการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว 2. ด้านการจัดการ 3. ด้านกิจกรรม กระบวนการ 4. องค์ประกอบด้าน การมีส่วนร่วม	แนวทางการมีส่วนร่วม พัฒนาและแก้ไขปัญหา ชุมชน
รุ่งภัตสรณ์ ศรัทธา ชนพัฒน์ (2566)	การพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมของชาว ชุมชนตลาดวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง	1. อัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมของชาว ชุมชนตลาดวิเศษชัยชาญ 2. ศักยภาพการ ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของชาวชุมชนตลาด วิเศษชัยชาญ	การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของชาวชุมชน ตลาดวิเศษชัยชาญ
ดอนลาร์ เสนา (2563)	เครือข่ายทางสังคมกับ การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาเชิงพื้นที่ ตาม ยุทธศาสตร์สี่แยก อินโดจีน	1. เครือข่ายทางสังคม กับการขับเคลื่อนการ พัฒนาเชิงพื้นที่ 2. เครือข่ายทางสังคม กับการขับเคลื่อนการ พัฒนาเชิงพื้นที่ตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนา ด้านวัฒนธรรมทุนทาง วัฒนธรรม และเพื่อ สร้างการอยู่ร่วมกัน ของประชาชนในพื้นที่ สี่แยกอินโดจีน	การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาเชิงพื้นที่ ตาม ยุทธศาสตร์สี่แยก อินโดจีน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	ประเด็นการวิจัย	ตัวแปร	
		ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
จักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์ (2557)	รูปแบบการพัฒนา เครือข่ายภูมิปัญญา ท้องถิ่นของชุมชน ตำบล ทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์	1. องค์ความรู้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น 2. องค์ประกอบของ เครือข่าย	การมีส่วนร่วมใน กระบวนการพัฒนา เครือข่ายภูมิปัญญา ท้องถิ่น
อุดมลักษณ์ คงคาเนรมิต และคณะ (2564)	แนวทางการพัฒนาการมี ส่วนร่วมของภาคี เครือข่ายเพื่อส่งเสริมการ สร้างสังคมแห่งการ เรียนรู้ตลอดชีวิตในการ จัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อัธยาศัย	สถานภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม	การมีส่วนร่วมของภาคี เครือข่ายการจัดการศึกษา นอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยในปัจจุบัน
สยามมล เกษประดิษฐ์ (2559)	การศึกษาการมีส่วนร่วม ของภาคีเครือข่ายในการ บริหารศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	1. เพศ 2. อายุ 3. อาชีพ	สภาพและปัญหาการมี ส่วนร่วมภาคีเครือข่ายใน การบริหารศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย 1. ด้านกำหนดแผน นโยบายและยุทธศาสตร์ 2. ด้านหลักสูตรสถานศึกษา 3. ด้านการจัดการบริหาร ศึกษา 4. ด้านเสริมสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	ประเด็นการวิจัย	ตัวแปร	
		ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
			5. ด้านการติดตามและประเมินผล
วนิดา หรือประ โคน (2563)	การมีส่วนร่วมของภาคี เครือข่ายในการจัด การศึกษาของศูนย์ การศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตาม อัธยาศัยอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์	1. วุฒิการศึกษา 2. สถานภาพตำแหน่ง	การมีส่วนร่วมของภาคี เครือข่าย ในการจัด การศึกษา 1. ด้านการบริหารงาน วิชาการ 2. ด้านการบริหาร งบประมาณ 3. ด้านการบริหารงาน บุคคล 4. ด้านการบริหารงาน ทั่วไป
สุมิตร สุวรรณ (2560)	แนวทางการขับเคลื่อน เครือข่ายความร่วมมือ พหุภาคีเพื่อการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดนครปฐม	1. ลักษณะพื้นที่และ เครือข่ายพหุภาคีที่มี ศักยภาพความพร้อม 2. การพัฒนาโครงการ ที่เหมาะสมกับบริบท ของแต่ละ โรงเรียน ขนาดเล็ก	การสังเคราะห์แนว ทางการขับเคลื่อน เครือข่ายความร่วมมือพหุ ภาคี
สุทธิพันธ์ อรัญญาส (2564)	การพัฒนาการมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่าย ชุมชนสัมพันธ์วิถีพุทธ	หลักการพัฒนาชุมชน ตามแนวทางหลักธรรม ในพระพุทธศาสนา	การมีส่วนร่วมของ ประชาชนและการสร้าง เครือข่ายชุมชนสัมพันธ์ วิถีพุทธ

จากตารางสรุปประเด็นการวิจัยข้างต้นสามารถนำมาสรุปเป็นตารางตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เพื่อจัดกลุ่มตัวแปรที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันได้ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปเปรียบเทียบความสอดคล้องของตัวแปร

	ตัวแปรตาม	
ศรัทธา (2550)	ศรัทธา	✓
	ศรัทธา	✓
	ศรัทธา	✓
	ศรัทธา	✓
	ศรัทธา	✓
	ศรัทธา	✓
	ศรัทธา	✓
	ศรัทธา	✓
	ศรัทธา	✓
	ศรัทธา	✓
นวัตกรรม (2559)	นวัตกรรม	✓
	นวัตกรรม	✓
การบริการ บุคลากร และคณะ (2556)	การบริการ	✓
	บุคลากร	✓
	และคณะ	✓
	และคณะ	✓

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปรตาม	คณะครูและบุคลากร	ผู้บริหาร	ผู้อำนวยการ	ครู	ครูพี่เลี้ยง	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย
นพชัย ฟองอิสรสระ (2559)															
วณิชยา วิบูลย์ศิลป์ (2560)															
นันทชาติ มุกดามนตรี (2556)															

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปรตาม			
แนวทางการมีส่วนร่วม ของชุมชนท้องถิ่นในการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน	นันทศาล มุกดามนตรี (2556)	✓	
แนวทางการมีส่วนร่วม พัฒนาและแก้ไขปัญห ชุมชน	จิริวัฒน์ โกละพนตระกูล (2553)	✓	
การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของชาวชุมชน ตลาคิวศิษย์ชาญ	รุ่งกสิศร์ณี ศรีทิธาชนพัฒนา (2566)	✓	✓

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวแปรตาม	
สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในการ บริหารศูนย์ การศึกษานอกกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย	<p>สถานและปัญหาการมีส่วนร่วมภาคีเครือข่ายในการ บริหารศูนย์ การศึกษานอกกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย</p> <p>✓</p>
1. ด้านกำหนดแผนนโยบายและยุทธศาสตร์	<p>✓</p> <p>วณิดา หรือภักดิ์ โคน (2563)</p>
2. ด้านหลักสูตร สถานศึกษา	<p>✓</p> <p>สุมิตร สุวรรณ (2560)</p>
3. ด้านการจัดการบริหาร ศึกษา	<p>✓</p> <p>อุดมลักษณ์ คงคามรมิต และคณะ (2564)</p>

จากตารางการจัดกลุ่มตัวแปร พบว่า ในการศึกษาที่ผ่านมาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความ ต้องการในการพัฒนาตนเอง พบว่า ตัวแปรต้นที่อาจจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมเครือข่ายวัฒนธรรม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ กลุ่มองค์กรเครือข่าย ประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรม เครือข่ายสภาวัฒนธรรม กิจกรรมกระบวนการบริหาร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อัตลักษณ์ ประเพณีวัฒนธรรมพื้นถิ่น ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วม และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรต้น ที่ได้จากการทบทวนมาเป็นแนวทางในการ กำหนดสมมติฐานการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่าย วัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทำโครงการ
3. การสร้างเครื่องมือในการทำวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ คือ กลุ่มเครือข่ายภาครัฐ กลุ่มเครือข่ายภาคเอกชน กลุ่ม เครือข่ายภาคชุมชน กลุ่มเครือข่ายองค์กรสาธารณประโยชน์ กลุ่มเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ที่จดทะเบียนเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 จากนั้นจะใช้ วิธีการสุ่มอย่างง่าย เพื่อเลือกสมาชิกกลุ่มละ 5 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนตะเคียนเตี้ย	จำนวน 5 ท่าน
2. ชมรมรักดนตรีไทย จังหวัดชลบุรี	จำนวน 5 ท่าน
3. เราสีซั๊ง	จำนวน 5 ท่าน
4. บริษัท ฌุศา เเลเจน สยาม จำกัด	จำนวน 5 ท่าน
5. ปราชญ์ชาวบ้านพนัสนิคม	จำนวน 5 ท่าน
6. กลุ่มอนุรักษ์ขนมอบไทย บ้านหัวโกรก	จำนวน 5 ท่าน
7. กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม อำเภอกะฉัง	จำนวน 5 ท่าน
8. กลุ่มวัฒนธรรมผู้นับถือศาสนาอิสลาม เกาะฉัง	จำนวน 5 ท่าน
9. ชมรมครูดนตรีไทย มหาวิทยาลัยบูรพา	จำนวน 5 ท่าน

10. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร บ้านตม	จำนวน 5 ท่าน
11. เครือข่ายวัฒนธรรมวิทยาลัยเทคโนโลยีชลบุรี	จำนวน 5 ท่าน
12. โรงเรียนนาฏศิลป์ไทย ชลบุรี	จำนวน 5 ท่าน
13. เครือข่ายรูกขงมรดกต้นไม้ใหญ่จังหวัดชลบุรี	จำนวน 5 ท่าน
14. ชุมชนท่าเรือพลี	จำนวน 5 ท่าน
15. เครือข่ายไอทีอป อำเภอสรีราชา	จำนวน 5 ท่าน
16. เครือข่ายวัฒนธรรมโรงเรียนบางละมุง	จำนวน 5 ท่าน
17. ชมรมพุทธญาณวิโมกษ์	จำนวน 5 ท่าน
18. กลุ่มอนุรักษ์อ่าวนาเกลือ	จำนวน 5 ท่าน
19. ชมรมครุคนตรีไทยจังหวัดชลบุรี (โรงเรียนชนกถยานุกูล	จำนวน 5 ท่าน
20. กศน.อำเภอสรีราชา	จำนวน 5 ท่าน
21. กลุ่มพัฒนาสตรีเทศบาลเมืองสัตหีบ	จำนวน 5 ท่าน
22. กลุ่มผ้าบาติกจังหวัดชลบุรี	จำนวน 5 ท่าน
23. เครือข่ายวัฒนธรรมโรงเรียนชนกถยานุกูล	จำนวน 5 ท่าน
24. หอสมุดแห่งชาติชลบุรี	จำนวน 5 ท่าน
25. ชมรมยูวพุทธิกสมาคม จังหวัดชลบุรี	จำนวน 5 ท่าน
26. เครือข่ายวัฒนธรรมโรงเรียนทุ่งสุขลาพิทยา “กรุงไทยอนุเคราะห์”	จำนวน 5 ท่าน
27. กองการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี	จำนวน 5 ท่าน
28. เครือข่ายวัฒนธรรมโรงเรียนบ้านสวน (จันอนุสรณ์)	จำนวน 5 ท่าน
29. เครือข่ายวัฒนธรรมโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี	จำนวน 5 ท่าน
30. ชมรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย อำเภอสัตหีบ	จำนวน 5 ท่าน

โดยผู้วิจัยกำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีหลักเกณฑ์

ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรีและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านวัฒนธรรม
2. กลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะในการเป็นผู้นำทางความคิด เป็นบุคคลที่มีความสามารถกล้าแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออก 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรม จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม โดยคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert scales กำหนดน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกสำหรับแบบสอบถามที่เป็นเชิงบวก ซึ่งให้ความหมายดังนี้

1 คะแนน	อยู่ในระดับน้อยที่สุด
2 คะแนน	อยู่ในระดับน้อย
3 คะแนน	อยู่ในระดับปานกลาง
4 คะแนน	อยู่ในระดับมาก
5 คะแนน	อยู่ในระดับมากที่สุด

การแปลผล

4.21 - 5.00 คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมมากที่สุด
3.41 - 4.20 คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมมาก
2.61 - 3.40 คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมปานกลาง
1.81 - 2.60 คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อย
1.00 - 1.80 คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือในการทำวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม

2. ทำแบบสอบถามซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม เป็นแบบเลือกตอบ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) รศ.ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต 2) ผศ.ดร.จักรชัย สือประเสริฐสิทธิ และ 3) นายสิริพงศ์ สมมันน์ พิจารณาตรวจสอบ

ความเที่ยงตรง และความถูกต้องของเนื้อหา ตลอดจนความชัดเจนและการใช้ภาษาที่เหมาะสมของ
ข้อคำถาม เกณฑ์การประเมินผล ความสอดคล้องกำหนดค่าตัวเลข ดังนี้

ค่า +1	หมายถึง สอดคล้อง
ค่า 0	หมายถึง ไม่แน่ใจ
ค่า -1	หมายถึง ไม่สอดคล้อง

4. ขอรับแบบสอบถามคืนจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of congruence) ของคำถามในแต่ละข้อ ถ้ามี IOC < 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นเนื้อหาไม่ตรงตามที่ต้องการวัด ถือว่าใช้ไม่ได้สร้างขึ้นใหม่ทดแทนกรณีที่ไม่ครอบคลุม

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วเสนอต่อประธานผู้ควบคุมงานนิพนธ์ เพื่อพิจารณาขั้นสุดท้าย

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปลองใช้ (Try out) กับกลุ่มเครือข่ายศิลปะและภูมิปัญญาชาวบ้านที่จดทะเบียนเป็นเครือข่ายวัฒนธรรมในจังหวัดใกล้เคียงกับจังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient alpha) โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (ไพฑูรย์ โปธิสว่าง, 2556, หน้า 154-155) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.75

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบ มาปรับปรุงเพื่อความสมบูรณ์อีกครั้ง แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว มีการสอบถามข้อมูลและใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร จำนวน 150 คน โดยการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นคณะผู้จัดทำวิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว ได้แก่ ตำราทางวิชาการ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต
2. ผู้วิจัยได้มีการสอบถามประสานงานผ่านเบอร์โทรติดต่อภายในของแต่ละเครือข่าย
3. ผู้วิจัยและตัวแทนเครือข่ายมีการสร้างกลุ่มไลน์ไว้เพื่อนัดคุยงาน ให้ข้อมูลและนัดประชุมตามกำหนดการต่าง ๆ เช่น หนังสือเชิญเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ชลบุรี ครั้งที่ 1/2567 หนังสือเชิญเข้าร่วมโครงการ Songkran in Thailand: Traditional Thai New Year Festival จังหวัดชลบุรี เป็นต้น

4. ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถาม โดยอ้างอิงจากรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. ผู้วิจัยจะดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามให้กลุ่มประชากร พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยและลักษณะของแบบสอบถามเพื่อให้กลุ่มประชากรทราบเพื่อเกิดความเข้าใจตรงกัน
6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์
7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง และมีสมบูรณ์มาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์
2. นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม
3. นำผลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analytics) ที่ทำให้เห็นภาพรวมของข้อมูล และความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ มีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการอธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เกี่ยวกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
3. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐาน
  - 3.1 ใช้สถิติที (t-test) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ระหว่างเพศชาย กับเพศหญิง
  - 3.2 ใช้การวิเคราะห์หาความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างที่มีมากกว่าสองกลุ่ม ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา กลุ่มองค์กรเครือข่าย

และประสิทธิภาพการทำงานด้านวัฒนธรรม ถ้าหากพบความแตกต่างกันจะดำเนินการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยวิธีของ Least Significant Difference (LSD)

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีเลขที่อนุมัติ G-HU163/2567 เมื่อวันที่ 9 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2567 ก่อนเริ่มการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้เข้าร่วมทุกคนได้รับแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินงาน และสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัยอย่างละเอียด และได้ลงนามในหนังสือรับรองความยินยอมโดยสมัครใจ ทั้งนี้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมวิจัยจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ และจะนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยเท่านั้น

บทที่ 4

ผลวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ คำตอบเดียว จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี จำนวน 20 ข้อ โดยคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert Scales

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ คำตอบเดียวจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน ดังตารางที่ 4 ถึงตารางที่ 10

ตารางที่ 4 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	69	46.00
หญิง	81	54.00
รวม	150	100.00

จากข้อมูลในตารางที่ 4 ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 150 คน เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54 หรือจำนวน 81 คน ในขณะที่ เพศชาย มีจำนวนน้อยกว่า คิดเป็นร้อยละ 46 หรือจำนวน 69 คน

ตารางที่ 5 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
20 – 29 ปี	41	27.30
30 – 39 ปี	49	32.70
40 – 49 ปี	42	28.00
50 ปีขึ้นไป	18	12.00
รวม	150	100.00

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 5 เกี่ยวกับการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างตามช่วงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 30-39 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.7 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มอายุนี้อมีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถามมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 28 และกลุ่มที่มีอายุต่ำสุดคือ กลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12

ตารางที่ 6 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	55	36.70
สมรส	59	39.30
อยู่ร้าง/แยกกันอยู่	22	14.70
หม้าย	14	9.30
รวม	150	100.00

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 6 เกี่ยวกับสถานภาพทางสมรสของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในสถานภาพสมรส รองลงมาคือ

กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 36.7 และกลุ่มที่มีสถานภาพทางสมรสต่ำสุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพหม้าย คิดเป็นร้อยละ 9.3

ตารางที่ 7 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	30	20.00
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	91	60.70
สูงกว่าปริญญาตรี	29	19.30
รวม	150	100.00

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 7 เกี่ยวกับระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 60.7 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 20 และกลุ่มที่มีระดับศึกษาน้อยที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 19.3

ตารางที่ 8 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรวม	17	11.30
ค้าขาย	25	16.70
รับจ้างทั่วไป	17	11.30
รับราชการ	41	28.00
พนักงานเอกชน	24	16.00
ธุรกิจส่วนตัว	25	16.70
รวม	150	100.00

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 8 เกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการ มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็น

ว่าส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพเป็นข้าราชการ รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 16.7 และกลุ่มที่มีอาชีพน้อยที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรกรรมและรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 11.3

ตารางที่ 9 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน	11	7.30
เจ้าหน้าที่รัฐ	35	23.30
สมาชิกเครือข่ายวัฒนธรรม	21	14.00
เจ้าหน้าที่เอกชน	23	15.30
ผู้ประกอบการ	48	32.00
ผู้นำทางด้านวัฒนธรรม	12	8.00
รวม	150	100.00

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 9 เกี่ยวกับอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเป็นผู้ประกอบการ มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีผู้ประกอบการเข้าร่วมตอบแบบสอบถามในสัดส่วนที่สูง รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ คิดเป็นร้อยละ 23.3 และกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเป็นผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 7.3

ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรม

ประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2 ปี	46	30.70
3-5 ปี	62	41.30
6-10 ปี	25	16.70
มากกว่า 10 ปี	17	11.30
รวม	150	100.00

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 10 เกี่ยวกับประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุการทำงาน 3-5 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานด้านวัฒนธรรมอยู่ในช่วงระหว่าง 3-5 ปี รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุการทำงาน 1-2 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.7 และกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรมน้อยที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุการทำงานมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.3

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรม

แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี จำนวน 20 ข้อ โดยคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert scales ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง การมีส่วนร่วมของ
เครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี

การมีส่วนร่วมของเครือข่าย วัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ผลแปร	ลำดับ
1. ท่านได้รับเชิญจาก สำนักงานสภาวัฒนธรรมให้ ไปเข้าร่วมประชุม	150	4.05	0.791	มาก	10
2. ท่านมีส่วนร่วมในการ กำหนดเป้าหมายในการ ขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม ร่วมกับเครือข่ายวัฒนธรรม	150	4.04	0.850	มาก	11
3. ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุน กิจกรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้อง กับแผนและนโยบายของ สภาวัฒนธรรม	150	4.07	0.769	มาก	7
4. ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจ ในการบริหารจัดการ เครือข่ายวัฒนธรรมอย่างมี ประสิทธิภาพ	150	4.00	0.875	มาก	15
5. ท่านมีวัตถุประสงค์ ร่วมกันในการอนุรักษ์จัด ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของ ท้องถิ่น	150	4.03	0.831	มาก	13

ตารางที่ 11 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของเครือข่าย วัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ผลแปร	ลำดับ
6. ท่านรับความคิดเห็นผ่าน เวทีประชาคมหมู่บ้านของ ตำบล เพื่อมาจัดทำ แผนพัฒนา	150	3.98	1.007	มาก	18
7. มีส่วนร่วมในการกำหนด เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญใน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ	150	3.79	1.121	มาก	20
8. ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านเศรษฐกิจทุกภาคส่วนใน การพัฒนาศักยภาพของทุก ภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง	150	3.98	0.901	มาก	19
9. ท่านได้รับงบประมาณ สนับสนุนการจัดการด้าน ศิลปวัฒนธรรมจากภาครัฐที่ เข้ามามีส่วนร่วม	150	3.99	0.905	มาก	17
10. ท่านได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามา มีส่วนร่วม ในการจัดการด้าน ศิลปวัฒนธรรม	150	4.01	0.952	มาก	14
11. ท่านมีส่วนร่วมส่งเสริม องค์กรภาคส่วนต่างๆ ใน เครือข่ายวัฒนธรรม ร่วมเป็น เครือข่ายในการดำเนินงาน ของสภาวัฒนธรรม	150	4.13	0.745	มาก	2

ตารางที่ 11 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของเครือข่าย วัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ผลแปร	ลำดับ
12. ท่านมีส่วนร่วมในการ สนับสนุนเครือข่าย วัฒนธรรมในท้องถิ่นทั้ง ภาครัฐและภาคเอกชน ใน การพัฒนาและขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม	150	4.11	0.790	มาก	3
13. ท่านมีส่วนร่วมในการ จัดหางบประมาณภายนอกมา สนับสนุนกิจกรรมในการ ดำเนินงานของเครือข่าย วัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม	150	4.07	0.864	มาก	8
14. ท่านมีส่วนร่วมในการ พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ การขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	150	3.99	0.908	มาก	16
15. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ ข้อเสนอแนะ และแก้ไข ปัญหาในการดำเนินงานการ ขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	150	4.07	0.913	มาก	6
16. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการ ขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	150	4.03	0.863	มาก	12
17. ท่านมีส่วนร่วมในการ ผลักดันการดำเนินงานการ ขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	150	4.10	0.896	มาก	4

ตารางที่ 11 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของเครือข่าย วัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ผลแปร	ลำดับ
18. ท่านได้ทำกิจกรรม ร่วมกับเครือข่ายวัฒนธรรม อื่น เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี กับบุคลากรในเครือข่ายและ นอกเครือข่าย	150	4.07	0.862	มาก	9
19. ท่านมีส่วนร่วมในการ ติดตามและประเมินผลใน การขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	150	4.10	0.817	มาก	5
20. ท่านได้รับผลประโยชน์ จากการพัฒนาการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม	150	4.13	0.778	มาก	1
รวม	150	4.04	0.872	มีส่วนร่วมมาก	

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 11 ผลวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับ "มาก" โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.04 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.872 ซึ่งสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในกิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้อง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม ซึ่งรายการนี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 4.13 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.778) แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน และโอกาสทางเศรษฐกิจ ร่องลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมส่งเสริมองค์การภาคส่วนต่าง ๆ ในเครือข่ายวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 4.13 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.745) เช่นกัน สะท้อนถึงบทบาทสำคัญของการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่

3.79 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.121) ซึ่งแสดงถึงความท้าทายในการกำหนดคุณทศศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปปฏิบัติในแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน ในการวิเคราะห์ครั้งนี้สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือการทดสอบความแตกต่างของเพศชายและเพศหญิง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม (t-Test) เพื่อเปรียบเทียบ โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % ทดสอบสมมติฐานเมื่อค่า F-Prob น้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 12 ค่าสถิติการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมและผลการทดสอบสมมติฐาน กรณีประชากรมี 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน

เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
ชาย	4.12	0.652	1.504	0.135
หญิง	3.96	0.654		

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 12 ที่แสดงให้เห็นว่าค่า P-value เท่ากับ 0.135 ซึ่งสูงกว่าระดับนัยสำคัญทั่วไปที่ใช้อยู่ที่ 0.05 นั้น เราสามารถสรุปได้ว่า ไม่พบความแตกต่างทางสถิติที่สำคัญระหว่างเพศชายและเพศหญิง ในแง่ของการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมผ่านเครือข่ายวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี

สมมติฐานที่ 2 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์มากกว่า 2 กลุ่มที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน ในการวิเคราะห์ครั้งนี้สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ การวิเคราะห์หาความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างที่มีมากกว่าสองกลุ่ม จำแนกตามระดับอายุ

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน
ศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามระดับอายุ

SOV	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	0.540	3	0.180	0.413	0.744
Within Groups	63.597	146	0.436		
Total	64.137	149			

จากตารางที่ 13 พบว่าผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามอายุ พบว่าระดับอายุต่างกันมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์มากกว่า 2 กลุ่มที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน ในการวิเคราะห์ครั้งนี้สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ การวิเคราะห์หาความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างที่มีมากกว่าสองกลุ่ม จำแนกตามสถานภาพสมรส

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน
ศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามสถานภาพสมรส

SOV	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1.572	3	0.524	1.223	0.304
Within Groups	62.565	146	0.429		
Total	64.137	149			

จากตารางที่ 14 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่าสถานภาพสมรสต่างกันมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์มากกว่า 2 กลุ่มที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี

แตกต่างกัน ในการวิเคราะห์ครั้งนี้สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ การวิเคราะห์หาความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างที่มีมากกว่าสองกลุ่ม จำแนกตามระดับการศึกษา

ตารางที่ 15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามระดับการศึกษา

SOV	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	5.226	2	2.613	6.520	0.002
Within Groups	58.911	147	.401		
Total	64.137	149			

จากตารางที่ 15 พบว่าผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์มากกว่า 2 กลุ่มที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน ในการวิเคราะห์ครั้งนี้สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ การวิเคราะห์หาความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างที่มีมากกว่าสองกลุ่ม

สมมติฐานที่ 5 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์มากกว่า 2 กลุ่มที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน ในการวิเคราะห์ครั้งนี้สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ การวิเคราะห์หาความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างที่มีมากกว่าสองกลุ่ม จำแนกตามตามตำแหน่ง

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน
ศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามตำแหน่ง

SOV	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2.022	5	0.404	0.937	0.459
Within Groups	62.115	144	0.431		
Total	64.137	149			

จากตารางที่ 16 พบว่าผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามตำแหน่ง พบว่าตำแหน่งต่างกันมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์มากกว่า 2 กลุ่มที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน ในการวิเคราะห์ครั้งนี้สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ การวิเคราะห์หาความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างที่มีมากกว่าสองกลุ่ม จำแนกตามตามประสบการณ์ทำงาน

ตารางที่ 17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน
ศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

SOV	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2.850	3	.950	2.263	0.084
Within Groups	61.287	146	.420		
Total	64.137	149			

จากตารางที่ 17 พบว่าผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าประสบการณ์ทำงานต่างกันมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 18 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	ผลทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 2 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 3 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน	ยอมรับ
สมมติฐานที่ 1 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 1 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรมต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน	ปฏิเสธ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน
ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อศึกษาการมีส่วน
ร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี และเพื่อเปรียบเทียบ
การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม
ลักษณะประชากรศาสตร์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายภาครัฐ กลุ่มเครือข่ายภาคเอกชน
กลุ่มเครือข่ายภาคชุมชน กลุ่มเครือข่ายองค์กรสาธารณประโยชน์ กลุ่มเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน
ที่จดทะเบียนเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 กลุ่มเครือข่าย โดยจะเก็บข้อมูล
เครือข่ายละ 5 คน รวมเป็น ประชากร 150 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive
sampling) ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้
ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตารางในการประกอบคำอธิบาย โดยแบ่งออกเป็น
3 ตอน ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในแบบสอบถาม
ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์การ
ทำงานด้านวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี
จำนวน 20 ข้อ โดยคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert scales

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน เพื่อผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะ
ส่วนบุคคลที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน
ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน จำแนกตาม เพศและลักษณะประชากรศาสตร์

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงาน ด้านวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง 81 คน คิดเป็นร้อยละ 54 มีอายุที่พบมากที่สุด คือ อายุ 30 - 39 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 มีสถานภาพสมรสมากที่สุด จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 60.7 โดยส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 28 มีตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันเป็นผู้ประกอบการมากที่สุด จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 32 และในด้านประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรมมีอายุการทำงานตั้งแต่ 3 ปี ถึง 5 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุमानค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีโดยคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert Scales

กลุ่มตัวอย่างได้รับเชิญจากสำนักงานสภาวัฒนธรรมให้ไปเข้าร่วมประชุม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.05$

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมร่วมกับเครือข่ายวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.04$

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับแผนและนโยบายของสภาวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.07$

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารจัดการเครือข่ายวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.00$

กลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการอนุรักษ์จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.03$

กลุ่มตัวอย่างรับความคิดเห็นผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้านของตำบล เพื่อมาจัดทำแผนพัฒนา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.98$

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.79$

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมตัดสินใจด้านเศรษฐกิจทุกภาคส่วนในการพัฒนาศักยภาพของทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.98$

กลุ่มตัวอย่างได้รับงบประมาณสนับสนุนการจัดการด้านศิลปวัฒนธรรมจากภาครัฐที่เข้ามามีส่วนร่วม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.99$

กลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการด้านศิลปวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.01$

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมส่งเสริมองค์การภาคส่วนต่างๆ ในเครือข่ายวัฒนธรรม ร่วมเป็นเครือข่ายในการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.13$

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเครือข่ายวัฒนธรรมในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการพัฒนาและขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.11$

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณภายนอกมาสนับสนุนกิจกรรมในการดำเนินงานของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.07$

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.99$

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ และแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.07$

กลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.03$

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการผลักดันการดำเนินงานการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.10$

กลุ่มตัวอย่างได้ทำกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายวัฒนธรรมอื่น เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในเครือข่ายและนอกเครือข่าย มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.07$

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.10$

กลุ่มตัวอย่างได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.13$

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน เพื่อผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรม

สมมติฐานข้อที่ 1 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกันที่ $P\text{-value} = 0.135$

สมมติฐานที่ 2 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกันที่ $\text{Sig} = 0.742$

สมมติฐานที่ 3 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมแตกต่างกันที่ $\text{Sig} = 0.002$

สมมติฐานที่ 4 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มองค์กรเครือข่ายที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกันที่ $\text{Sig} = 0.464$

สมมติฐานที่ 5 กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรมต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน พบว่า ประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกันที่ $\text{Sig} = 0.080$

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 30-39 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มวัยทำงานที่มีพลังและความสามารถในการขับเคลื่อนสังคม โดยส่วนใหญ่มีสถานะสมรส และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป สะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการทำงาน นอกจากนี้ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการและผู้ประกอบการ ซึ่งบ่งชี้ถึงความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมทั้งภาคภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรมเฉลี่ยประมาณ 3-5 ปี ซึ่งถือว่ามีความเชี่ยวชาญในระดับหนึ่ง

2. ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี ให้เครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม โดยให้เข้าไปมีส่วนในการกำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม กำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ตัดสินใจในการบริหารจัดการเครือข่ายวัฒนธรรม ตัดสินใจด้านเศรษฐกิจทุกภาคส่วนในการพัฒนาศักยภาพของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนกิจกรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับแผนและนโยบายของสภาวัฒนธรรม สนับสนุนเครือข่ายวัฒนธรรมในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาและขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม พัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม ผลักดันการดำเนินงานการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม ติดตามและประเมินผลในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม ให้ข้อเสนอแนะและแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการการสนับสนุน การเข้าร่วมทำกิจกรรม การประสานขอความร่วมมือ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริย์วัลย์ เขิกขุนทด (2550) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเห็นว่าเครือข่ายวัฒนธรรมในจังหวัดนครราชสีมา มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม เช่น การเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างยั่งยืน

3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 เพศ พบว่า กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเมื่อพิจารณาจาก

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงปรากฏว่ามีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย ซึ่งอาจเป็นเพราะในทุกวันนี้สิทธิและความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายกับเพศหญิง

3.2 อายุ พบว่า กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อย เพราะร่างกายอาจจะไม่ค่อยสมบูรณ์ แข็งแรง เจ็บป่วยบ่อย เกิดเป็นภาวะที่ไม่ค่อยพร้อมต่อการทำงาน

3.3 ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะกล้าที่ออกความคิดหรือเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผล

3.4 ตำแหน่งหน้าที่ พบว่า กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมาจากผู้ประกอบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะตำแหน่งต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างก็มีหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกันไปแล้วสภาพของแต่ละพื้นที่ ส่วนผู้ประกอบการเป็นผู้ให้การสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม และให้การสนับสนุนเครือข่ายวัฒนธรรมในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

3.5 ประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรม พบว่า กลุ่มเครือข่ายวัฒนธรรมที่มีประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรมต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 3 ปี ถึง 5 ปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะมีระยะเวลาการทำงานที่เหมาะสมและช่วยขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกเครือข่ายวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการ การตลาด การประชาสัมพันธ์ และการสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรม

เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการขับเคลื่อนกิจกรรม

1.2 ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างเครือข่ายวัฒนธรรมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันพัฒนาศิลปวัฒนธรรม

1.3 ควรสร้างกลไกสนับสนุนทางการเงิน หรือแหล่งเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมของ เครือข่ายวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เครือข่ายมีทรัพยากรในการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 จัดทำแผนพัฒนาศิลปวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับเครือข่ายวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีตัวชี้วัดที่สามารถวัดผลได้ และมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.3 สร้างสรรค์สื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ กิจกรรมของเครือข่ายวัฒนธรรม และส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของจังหวัดชลบุรี ในฐานะเมืองที่มี ศิลปวัฒนธรรมอันยาวนาน

2.4 จัดตั้งศูนย์ข้อมูลและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี เพื่อ เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้และ แลกเปลี่ยนความรู้

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

3.1 ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อระดับและรูปแบบของการมีส่วนร่วมของเครือข่าย วัฒนธรรม เช่น ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และนโยบายของรัฐ

3.2 ศึกษาผลกระทบระยะยาวของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมต่อการ พัฒนาศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และเปรียบเทียบผลการวิจัยกับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อหาบทเรียนและ แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด

3.3 พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละ พื้นที่

บรรณานุกรม

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2564). *ความหมายของวัฒนธรรม*. กลุ่มกิจการพิเศษ.
- กรมศิลปากร. (2564). *วัฒนธรรมไทย*. สำนักการสังคีต.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). *ชลบุรี*. กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวและกีฬา
- กรมการปกครอง. (2564). *จังหวัดชลบุรี*. สำนักงานปกครองจังหวัดชลบุรี
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *องค์ประกอบสำคัญของเครือข่าย*, 36-43
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี. (2564). *การส่งเสริมวัฒนธรรม*. กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
- จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า. (2556). *การมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรม: กรณีศึกษา ชุมชนลาดพร้าว*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช]. Library.stou.ac.th
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2533). *เครือข่ายทางสังคม*. มปป.
- ทิพย์วรรณ จุลิรัชนิกร และคณะ. (2562). *การขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ในจังหวัดเพชรบุรี: กรณีศึกษาชุมชนนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- นรินทร์ พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม*. มปป.
- ประทีป จันทรสิงห์. (2549). *การมีส่วนร่วมของบุคลากรเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ*. *ขอนแก่นเวชสาร*, 30(3), 246-253.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). *การมีส่วนร่วม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]. NIDA Wisdom Repository.
- พรทิพย์ คำพอ และคณะ. (2544). *บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลในการใช้การแพทย์แผนไทยเพื่อการดูแลสุขภาพของตนเองในชุมชน*. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มารีสา โกเสยะ โยธิน. (2541). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพด้วยวิถีกิจกรรมและการจัดการด้านธุรกิจชุมชนแบบพึ่งพาตนเองของประชาชนที่อาศัยในหมู่บ้าน บริเวณโครงการทับทิมสยาม 02*. กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ยุทธพิชัย อัจฉวัฒน์. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา

- มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University.
- ยุพา ฐูปงาม. (2545). *การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล]. CMMU Digital Archive.
- รุ่งโรจน์ เพชรบุรณิน. (2546). *องค์ประกอบของเครือข่าย*. เครือข่าย.
- สมศักดิ์ บุญถาวร. (2555). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. CMU e-Theses.
- สมหมาย แจ่มกระจ่าง. (2551). *การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาการจัดทำแผนชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์]. e-thesis Kasetsart University Library.
- อรพรรณ นาคมหาชลาสินธุ์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. www.opdc.go.th/conrent.php
- อรพินท์ สฟโชคชัย. (2550). *หลักการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม*. Participatory Governance: <http://www.opdc.go.th>.
- อศิน รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข.
- อนเนก นาคะบุตร. (2533). *ความหมายของเครือข่าย*. เครือข่ายวัฒนธรรม.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2550). *ความหมายของเครือข่าย*. เครือข่ายมิตรภาพ.
- Ireland, A., & Dubrin R. (1993). *Management organization*. Cincinnati.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and personnality*. Harper and Row
- Bovee, et al. (1993). *Management*. Mc Graw – Hill.
- Mcgregor, D. (1960). *The human side of enterprise*. Mcgraw – Hill.
- J. M., & Uphoff, N. T Cohen. (1977). *Rural development participation: Concept and measures for project design implementation and evaluation*. Cornell University.
- William, E. (1976). *Participation management : Concept theory and implementation*. Georgia State University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รศ.ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต

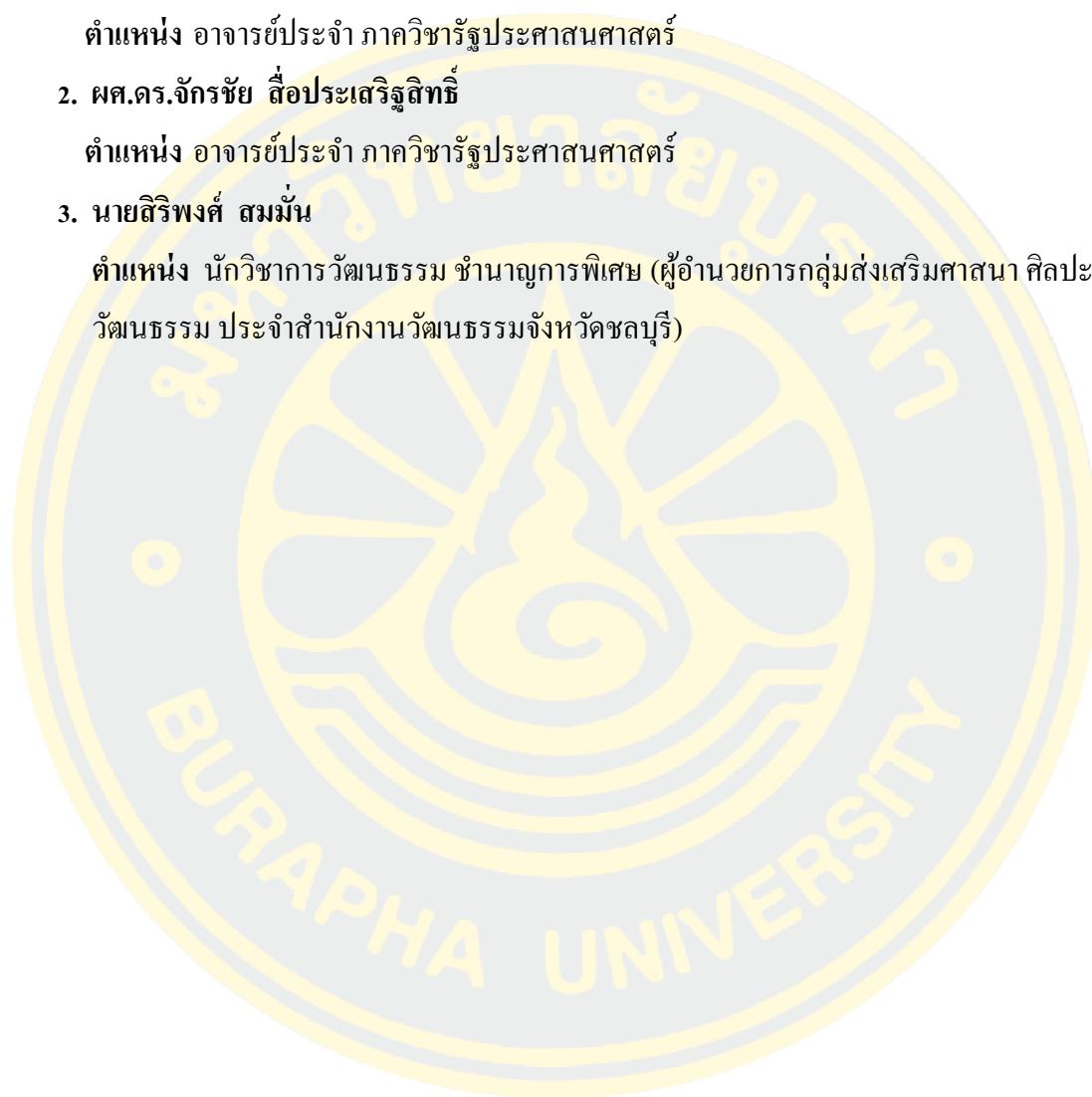
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์

2. ผศ.ดร.จักรชัย สือประเสริฐสิทธิ์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์

3. นายสิริพงศ์ สมมัน

ตำแหน่ง นักวิชาการวัฒนธรรม ชำนาญการพิเศษ (ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ประจำสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี)

ภาคผนวก ข
คำดัชนีความสอดคล้อง

หลักเกณฑ์การตรวจสอบค่า IOC

การวิเคราะห์เครื่องมือ (แบบสอบถาม) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการวิจัย IOC คือ ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) แล้วประเมินผลเครื่องมือ ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

$$\text{สูตรการหา IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

โดยกำหนดให้

IOC = ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบสอบถาม

$\sum R$ = ผลรวมของคะแนนการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนกรรมการผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อแบบสอบถามในการหาประสิทธิภาพ

(รวม 3 คน)

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม

ผู้ศึกษา ว่าที่ ร้อยตรี กิตติชนันต์ ชีระวิทย์ นักศึกษาปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่...			ค่า IOC	แปล ผล
	1	2	3		
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม					
1. เพศ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2. อายุ	0	1	1	0.67	ใช้ได้
3. สถานภาพ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
4. ระดับการศึกษา	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5. อาชีพ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
6. ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	1	1	1	1.00	ใช้ได้
7. ประสบการณ์การทำงานด้านวัฒนธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรม ในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม					
1. ท่านได้รับเชิญจากสำนักงานสภาวัฒนธรรมให้ ไปเข้าร่วมประชุม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการ ขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมร่วมกับเครือข่าย วัฒนธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3. ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมในการ ขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับแผนและ นโยบายของสภาวัฒนธรรม	1	0	1	0.67	ใช้ได้
4. ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารจัดการ เครือข่ายวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5. ท่านมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการอนุรักษ์จารีต	1	1	1	1.00	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่...			ค่า IOC	แปล ผล
	1	2	3		
ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดี งามของท้องถิ่น					
6. ท่านรับความคิดเห็นผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน ของตำบล เพื่อมาจัดทำแผนพัฒนา	1	1	1	1.00	ใช้ได้
7. มีส่วนร่วมในการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่ สำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่ การปฏิบัติ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
8. ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจด้านเศรษฐกิจทุกภาค ส่วนในการพัฒนาศักยภาพของทุกภาค ส่วนที่ เกี่ยวข้อง	1	0	1	0.67	ใช้ได้
9. ท่านได้รับงบประมาณสนับสนุนการจัดการ ด้านศิลปวัฒนธรรมจากภาครัฐที่เข้ามามีส่วนร่วม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
10. ท่านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ที่เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการด้าน ศิลปวัฒนธรรม	1	1	0	0.67	ใช้ได้
11. ท่านมีส่วนร่วมส่งเสริมองค์การภาคส่วนต่างๆ ในเครือข่ายวัฒนธรรม ร่วมเป็นเครือข่ายในการ ดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
12. ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเครือข่าย วัฒนธรรมในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ใน การพัฒนาและขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
13. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณ ภายนอกมาสนับสนุนกิจกรรมในการดำเนินงาน ของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
14. ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรที่ เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่...			ค่า IOC	แปล ผล
	1	2	3		
15. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ และ แก้ไขปัญหาในการดำเนินงานการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
16. ท่านได้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
17. ท่านมีส่วนร่วมในการผลักดันการดำเนินงาน การขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
18. ท่านได้ทำกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายวัฒนธรรม อื่น เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรใน เครือข่ายและนอกเครือข่าย	1	1	1	1.00	ใช้ได้
19. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
20. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการ ขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	1	1	0	0.67	ใช้ได้
ค่า IOC เฉลี่ยรวม					0.94

สรุป ค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ที่คำนวณ ได้มีค่ามากกว่า 0.5 ถือว่าใช้ได้

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม

จังหวัดชลบุรี

.....
แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม จังหวัดชลบุรี โดยแบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมายถูก ลงในช่องว่างหรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

1) ชาย

2) หญิง

2. อายุ

1) 20-29 ปี

3) 30-39 ปี

3) 40-49 ปี

4) 50 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

1) โสด

3) สมรส

3) หย่าร้าง/แยกกันอยู่

4) หม้าย

4. ระดับการศึกษา

1) ต่ำกว่าปริญญาตรี

2) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

3) สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

1) เกษตรกรรม

2) ค้าขาย

3) รับจ้างทั่วไป

4) รับราชการ

5) พนักงานเอกชน

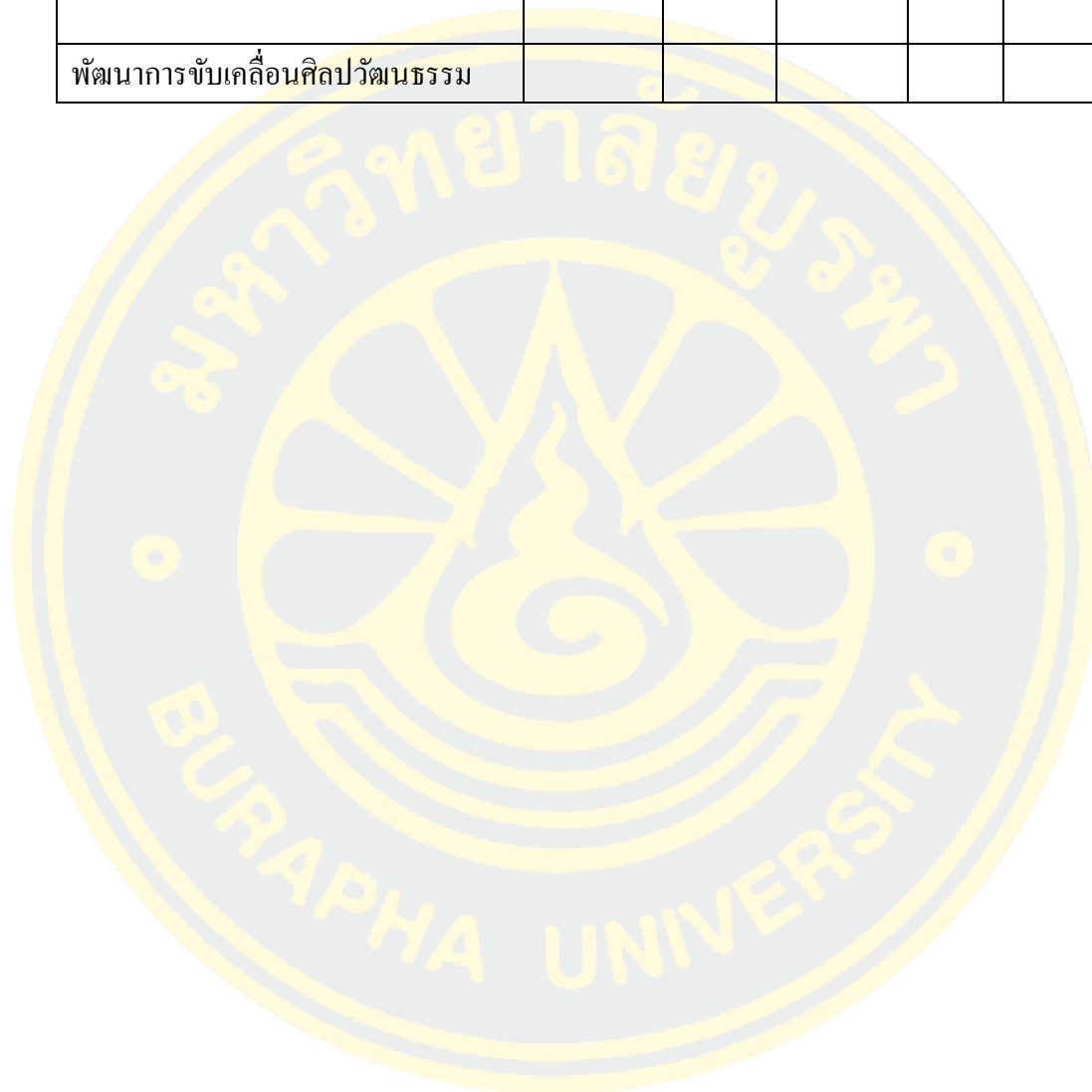
6) ธุรกิจส่วนตัว

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรม ในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
อนุรักษ์จารีตประเพณี ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของ ท้องถิ่น					
6. ท่านรับความคิดเห็นผ่านเวที ประชาคมหมู่บ้านของตำบล เพื่อมา จัดทำแผนพัฒนา					
7. มีส่วนร่วมในการกำหนดเป็น ยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ					
8. ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจด้าน เศรษฐกิจทุกภาคส่วนในการพัฒนา ศักยภาพของทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง					
9. ท่านได้รับงบประมาณสนับสนุน การจัดการด้านศิลปวัฒนธรรมจาก ภาครัฐที่เข้ามามีส่วนร่วม					
10. ท่านได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานภาครัฐที่เข้ามามีส่วนร่วม ใน การจัดการด้านศิลปวัฒนธรรม					
11. ท่านมีส่วนร่วมส่งเสริมองค์การ ภาคส่วนต่าง ๆ ในเครือข่ายวัฒนธรรม ร่วมเป็นเครือข่ายในการดำเนินงานของ สภาวัฒนธรรม					
12. ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุน เครือข่ายวัฒนธรรมในท้องถิ่นทั้ง ภาครัฐและภาคเอกชน ในการพัฒนา และขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม					

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรม ในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
13. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดท างประมาณภายนอกมาสนับสนุน กิจกรรมในการดำเนินงานของ เครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม					
14. ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนา บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม					
15. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ ข้อเสนอแนะ และแก้ไขปัญหาในการ ดำเนินงานการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม					
16. ท่านได้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอด ความรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม					
17. ท่านมีส่วนร่วมในการผลักดันการ ดำเนินงานการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม					
18. ท่านได้ทำกิจกรรมร่วมกับ เครือข่ายวัฒนธรรมอื่น เพื่อสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรใน เครือข่ายและนอกเครือข่าย					
19. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผลในการขับเคลื่อน ศิลปวัฒนธรรม					
20. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการ					

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรม ในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
พัฒนาการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรม					

ภาคผนวก ง
ผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย

สำเนา

ที่ IRB4-205/2567

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย : G-HU163/2567

โครงการวิจัยเรื่อง : การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี

หัวหน้าโครงการวิจัย : ว่าที่ร้อยตรีศักดิ์ธันต์ อีระวิทย์

หน่วยงานที่สังกัด : คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการหลัก (สารนิพนธ์/งานนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์) : รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร

หน่วยงานที่สังกัด : คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

วิธีพิจารณา : Exemption Determination Expedited Reviews Full Board

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ (ดูตามเอกสารตรวจสอบ)

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ฉบับที่ 5 วันที่ 2 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2567
  2. โครงการวิจัยฉบับภาษาไทย ฉบับที่ 1 วันที่ 21 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567
  3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ฉบับที่ 2 วันที่ 17 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567
  4. เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ฉบับที่ 2 วันที่ 17 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567
  5. แบบเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบบันทึกข้อมูล (Data Collection Form)
- แบบสอบถาม หรือสัมภาษณ์ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ฉบับที่ 1 วันที่ 21 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567
6. เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี) ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -

วันที่รับรอง : วันที่ 9 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2567

วันที่หมดอายุ : วันที่ 9 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2568

ลงนาม นางสาวพิมพ์พรณ เลิศล้ำ

(นางสาวพิมพ์พรณ เลิศล้ำ)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ว่าที่ ร้อยตรีกิตติ์ธน์ธัต ธีระวิทย์
วัน เดือน ปี เกิด	7 พฤศจิกายน 2540
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	99/180 หมู่ที่ 2 ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20000
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2565 ผู้ช่วยนักจัดการงานทั่วไป สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี ปัจจุบันข้าราชการครู โรงเรียนอนุบาลวัดกลางคอนเมืองชลบุรี
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2563 Chinese Language and literature Beijing Union University พ.ศ. 2564 การศึกษาระดับบัณฑิต (ภาษาจีน) มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2568 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา